

BULETIN INFORMATIV

NR. 16 | OCTOMBRIE-DECEMBRIE 2017

BUNA GUVERNARE

BOP: 86% DIN MOLDOVENI CRED CĂ REPUBLICA MOLDOVA NU ESTE GUVERNATĂ DE VOINȚA POPORULUI

Potrivit [Barometrului de Opinie Publică din noiembrie 2017](#), 77.4% din respondenți consideră că în Republica Moldova lucrurile merg într-o direcție greșită, 86.2% cred că Republica Moldova nu este guvernată de voința poporului, iar 76.3% au răspuns că alegerile în Republica Moldova nu sunt libere și corecte. 11.1% din respondenți consideră că situația politică în țară este stabilă, iar alți 83.4% nu sunt de acord cu această afirmație. Doar 11.3% din respondenți cred că Parlamentul de azi, ales la 30 noiembrie 2014, le reprezintă interesele, iar alți 82.1% nu sunt de acord cu aceasta.

Încrederea în instituțiile publice se menține la un nivel foarte scăzut. Doar 15.7% din respondenți au încredere în Guvern, iar 80% - nu; 11.3% au încredere în Parlament, iar 85.2% - nu; 15.5% au încredere în Centrul Național Anticorupție, iar 72.5% - nu; 15% au încredere în Procuratura Generală, iar 73.5% - nu; 13.6% au încredere în justiție, iar 79.1% - nu. Datele cu privire la încrederea în justiție sunt destul de îngrijorătoare, având în vedere implementarea [Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției \(SRSJ\) 2011-2016](#). În [noiembrie 2011](#), 18% din respondenți aveau încredere în justiție și 76% nu aveau încredere în ea. Comparând datele din 2011 și 2017, se pare că reforma sectorului justiției nu a avut impact pozitiv asupra încrederii populației în justiție. De fapt, mai multe persoane aveau încredere în justiție la începutul implementării SRSJ, decât după 7 ani de implementare a reformei. Aceste date ar trebui să determine factorii de decizie să întreprindă măsuri reale și efective de reformare a justiției.

Tocmai 90.5% din respondenți s-au declarat nemulțumiți de ceea ce face conducerea țării în domeniul combaterii corupției și doar 4.8% s-au declarat mulțumiți de acțiunile întreprinse. La întrebarea ce părere au despre acțiunile de luptă cu corupția întreprinse de autorități (arestarea unor persoane publice, printre care judecători și vameși, a unor oameni de afaceri, demiterea unor conducători de instituții etc.), 21.5% din respondenți au răspuns că aceste acțiuni reprezintă o reglare de conturi dintre grupurile oligarhice; alți 21.1% cred că aceste acțiuni reprezintă o imitare a reformelor și vor agrava și mai mult situația din țară; încă 21% consideră că aceste acțiuni sunt realizate special în campania electorală pentru a ridica rating-ul unui partid sau candidat politic și doar 14.4% au răspuns că aceste acțiuni sunt un început al reformelor reale în țara noastră.

CUPRINS

BUNA GUVERNARE

BOP: 86% din moldoveni cred că Republica Moldova nu este guvernată de voința poporului	1
Investigație: dosare penale pornite primarilor din opoziție	2
Parteneriatul estic: 20 de rezultate pentru 2020	2
Moldova va primi 100 de milioane de euro de la UE doar dacă respectă condițiile convenite	3

JUSTIȚIE

Curtea Constituțională: SIS nu trebuie să verifice judecătorii	3
Alegerile membrilor CSM - nivel redus de transparență și puțini candidați	4
Reforma instituției judecătorului de instrucție: un pas înainte și doi înapoi	5
Modificarea constituției cu privire la Curtea Constituțională – inițiativă eșuată	6
Moldova a pierdut 28 de milioane de euro destinate reformei justiției	7
Consiliul Superior al Procurorilor are o nouă componentă	7
Ministerul Justiției a restabilit posibilitatea căutării hotărârilor judecătorești după numele părților	8
A doua încercare de modificare a prevederilor constituționale referitoare la sistemul judecătoresc	9

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

18 luni – retrospectiva numirii conducerii Autorității Naționale de Integritate	10
„Decriminalizarea infracțiunilor” - un tratament preferențial nejustificat pentru mediul de afaceri	11
BNM a publicat sinteza raportului Kroll 2	12
Parlamentul a decis - CNA nu va mai avea competențe în domeniul prevenirii spălării banilor	13

CAUZE NOTORII

Dosarele împotriva lui Veaceslav PLATON: manipularea PIGD, greșeli grave în procesul-verbal și condamnare rapidă	13
Excluderea avocaților din dosare penale de rezonanță devine o tradiție	15

DREPTURILE OMULUI

Reacțiile contradictorii ale „sistemului” la cazul Brăguță	16
Provocările reformei sistemului de protecție a datelor cu caracter personal	17
Noul proiect de lege privind regimul mijloacelor video include prevederi îngrijorătoare	18

SOCIETATEA CIVILĂ

Participarea efectivă a societății civile la luarea deciziilor poate avea loc doar dacă există un mediu favorabil pentru OSC-uri	18
Proiectul strategiei de dezvoltare a societății civile 2018 – 2020 a fost înregistrat în parlament	19
Acțiunile de denigrare și sabotare a activității sectorului neguvernamental continuă (4)	19

PE SCURT

Doar 7.2% din respondenți consideră că banii furați din sistemul bancar cu 3 ani în urmă vor fi întorși în Moldova, iar 88.9% nu cred în acest lucru. 55.8% din respondenți cred că Curtea Constituțională a luat o decizie angajată,

DUPĂ 7 ANI DE
IMPLEMENTARE A
REFORMEI ÎN JUSTIȚIE,
ÎNCREDEREA ÎN JUSTIȚIE
ESTE MAI MICĂ DECÂT
PÂNĂ LA REFORMĂ

făcând jocul unor forțe politice, atunci când l-a suspendat pe președintele țării, la 20 octombrie 2017, din cauza refuzului repetat al acestuia de a numi în funcția de ministru al apărării candidatul propus de Primul ministru.

INVESTIGAȚIE: DOSARE PENALE PORNITE PRIMARILOR DIN OPOZIȚIE

Potrivit unei [investigații](#) efectuate de către Centrul de Investigații Jurnalistice (CIJ), publicată la 3 noiembrie 2017, în cinci ani, din 2013 până în 2017, procurorii au intentat peste 100 de dosare penale în privința primarilor și președinților de raioane. Cel mai des în atenția instituțiilor de drept au ajuns aleși locali care reprezintă partidele de opoziție. În perioada 2013 - 2014, Centrul Național Anticorupție (CNA) a administrat 51 de cauze penale care vizau primari din Republica Moldova. Aproape jumătate dintre primarii cu dosare erau membri ai Partidului Liberal Democrat din Moldova (PLDM), iar un sfert - ai Partidului Comuniștilor. CIJ a obținut aceste cifre și lista primarilor de la CNA încă la începutul anului 2015, înainte de alegerile locale din acel an. În vara anului 2017, CNA, Procuratura Anticorupție și Ministerul Afacerilor Interne au refuzat CIJ o solicitare de informații similară.

Investigația arată că, potrivit rapoartelor de activitate ale CNA, care sunt publice, în 2015, au fost cercetați penal 12 primari, în 2016 - 15 primari și un președinte de raion, iar în 2017 - cel puțin zece primari. În aproape 90% din cazuri, aleșii locali sunt acuzați de abuz de serviciu sau depășirea atribuțiilor de serviciu. Din cele aproape 30 de cazuri făcute publice de CNA și Procuratură din 2015 până în noiembrie 2017, pe care CIJ le-a identificat și analizat, în opt dosare penale au figurat actuali primari din partea PLDM, în altele zece – primari din partea Partidului Nostru (PN), în trei cazuri – primari liberali, în două cazuri - primari democrați, iar într-un caz - un președinte de raion din partea Partidului Comuniștilor. CIJ nu a identificat niciun caz în care procurorii să pornească dosare penale pe numele primarilor socialiști. De regulă, doar o mică parte din aceste dosare ajung în

ÎN 2018
REPUBLICA MOLDOVA
VA FI SUPUSĂ
MONITORIZĂRII ÎN
MATERIE DE DEMOCRAȚIE
LOCALĂ ȘI REGIONALĂ

judecată, iar numărul primarilor condamnați penal pentru infracțiunile care le sunt incriminate este infim. În schimb, cel puțin în ultimii doi ani, mai mulți dintre primarii cu dosare penale au părăsit partidele din care făceau parte și s-au apropiat de Partidul Democrat (PDM).

Într-un interviu din ianuarie 2018, [DI. Viorel FURDUJ, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova \(CALM\)](#), constata că după schimbarea sistemului electoral în unul mixt, importanța politică a consiliilor locale și a primarilor a crescut. El a menționat că dependența politică a primarilor este destul de mare în Republica Moldova, deoarece sistemul este excesiv de centralizat și toate resursele financiare și economice sunt concentrate la nivel central. Circa 600 de primari din 898 sunt membri ai PDM, un număr impunător, care depășește inclusiv numărul de primari afiliați Partidului Comuniștilor în perioada în care acesta era la guvernare. DI Furduj s-a referit și la numărul mare de dosare penale intentate primarilor și a mai notat că în administrația publică locală s-a instaurat o atmosferă de frică. Potrivit [Barometrului de Opinie Publică din noiembrie 2017](#), după ce mai mult de 100 din primarii aleși în vara anului 2015 din partea diferitor partide au trecut la PDM, 55.8% din respondenți cred că ei au fost cumpărați; 21.2% au considerat că au fost impuși prin constrângere și doar 6.7% au răspuns că au trecut de bunăvoie.

Situația primarilor din Republica Moldova a fost discutată și la [sesiunea din octombrie 2017](#) a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Participanții au votat o [rezoluție](#), conform căreia, în 2018, Republica Moldova va fi supusă monitorizării în materie de democrație locală și regională.

PARTENERIATUL ESTIC: 20 DE REZULTATE PENTRU 2020

La 24 noiembrie 2017, la Bruxelles a avut loc [Summit-ul Parteneriatului Estic](#), la care au participat reprezentanți ai statelor membre ale Uniunii Europene (UE) și din 6 țări europene membre ale Parteneriatului Estic – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Toți liderii au convenit asupra unei [declarații comune](#), reconfirmând angajamentul lor și importanța pe care o acordă Parteneriatului Estic. UE a recunoscut aspirațiile

europene ale partenerilor care au semnat acorduri de asociere cu UE, și anume Georgia, Republica Moldova și Ucraina, recunoscând în același timp dreptul celorlalți parteneri de a-și alege nivelul de ambiție în aspirațiile privind relațiile lor cu UE.

În declarație au fost identificate 20 de domenii-cheie cu obiective pentru anul 2020 pentru țările membre ale Parteneriatului Estic,

inclusiv Moldova. Printre acestea se numără: (1) o societate civilă vibrantă care este un partener indispensabil pentru guvern ca motor al reformei și promotor al responsabilității; (2) egalitatea de gen și nediscriminarea care vor permite țărilor partenere să profite din plin de potențialul economic și social din cadrul societăților lor; (3) consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție prin susținerea, stabilirea și dezvoltarea ulterioară a instituțiilor pentru prevenirea și combaterea corupției, consolidarea transparenței, combaterea spălării banilor, asigurarea unor sisteme eficiente de declarare a averilor și conflictelor de interese cu baze de date ușor de utilizat, punerea în aplicare a recomandărilor internaționale

aplicabile privind finanțarea partidelor politice, independența organismelor anticorupție, dezvoltarea cadrului juridic și a mecanismelor de recuperare și gestionare a activelor și a instrumentelor eficiente pentru investigațiile financiare; (4) punerea în aplicare a reformelor-cheie privind independența, imparțialitatea, eficiența și responsabilitatea sistemului judiciar, recrutarea și promovarea judecătorilor în mod transparent și bazat pe merite, îmbunătățirea accesului la justiție și formarea cuprinzătoare și eficientă în sistemul judiciar; (5) implementarea reformelor administrației publice în conformitate cu principiile internaționale de stabilire a unei administrații publice profesionale, depolitizate, responsabile și etice.

MOLDOVA VA PRIMI 100 DE MILIOANE DE EURO DE LA UE DOAR DACĂ RESPECTĂ CONDIȚIILE CONVENITE

Republica Moldova poate beneficia de [asistență macrofinanciară din partea UE](#) în urma semnării unui acord de grant la 23 noiembrie 2017. Acordul și [Memorandumul de Înțelegere](#) ca parte integrantă a Acordului prevăd acordarea până la 100 de mln de euro, care cuprind un împrumut de până la 60 de mln de euro și un grant de până la 40 de mln de euro. Asistența va fi acordată în trei tranșe. Prima tranșă va fi de până la 30 de mln de euro, a doua tranșă va ajunge până la 30 de mln de euro, iar a treia va ajunge până la 40 de mln de euro. Această asistență va fi utilizată pentru finanțarea cheltuielilor bugetare. Debursarea celor trei tranșe din asistență va fi condiționată de o evaluare a Comisiei Europene cu privire la indicatorii macroeconomici și de politici structurale.

Memorandumul de Înțelegere prevede 28 de acțiuni care trebuie să fie îndeplinite înainte de debursarea fiecărei tranșe. Acestea se referă la reforma administrației publice, sistemul de achiziții publice, transparența și responsabilitatea întreprinderilor de stat, prevenirea spălării banilor și de combatere a finanțării terorismului, activitatea bancară și supravegherea băncilor și a societăților de investiții, modul de funcționare a Autorității Naționale de Integritate și a Agenției

de Recuperare a Bunurilor Infracționale, reglementarea sectorului energetic, adoptarea unor noi legi privind Curtea de Conturi, Serviciul Vamal și un nou Cod Vamal, selecția și promovarea judecătorilor, Legea privind răspunderea disciplinară a judecătorilor, implementarea Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020, progrese substanțiale în implementarea de către autorități a strategiei de recuperare a activelor bancare fraudate, adoptarea legislației pentru consolidarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii.

În afară de aceste condiții, Memorandumul de Înțelegere prevede și câteva pre-condiții politice, și anume că autoritățile țării vor continua să respecte mecanismele democratice eficiente, inclusiv un sistem parlamentar multipartit, statul de drept și respectarea drepturilor omului și vor face progrese satisfăcătoare în direcția îmbunătățirii guvernării, asigurării unei mass-media libere, independente și pluraliste, consolidarea independenței sistemului judiciar și punerea în aplicare a Acordului de Asociere, inclusiv a zonei de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare. Îndeplinirea pre-condițiilor politice va fi monitorizată pe toată perioada de către Comisia Europeană și Serviciul European de Acțiune Externă.

JUSTIȚIE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ: SIS NU TREBUIE SĂ VERIFICE JUDECĂTORII

La 5 decembrie 2017, Curtea Constituțională (CCM) [a soluționat excepția de neconstituționalitate](#) ridicată de judecătoarea Domnica MANOLE privind verificarea periodică a judecătorilor de către Serviciul de Informații și Securitate (SIS). Judecătoarea Manole a fost concediată după ce SIS a

prezentat Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) un aviz privind incompatibilitatea acesteia cu funcția de judecător, potrivit [Legii nr. 271 din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice](#). Potrivit Legii nr. 271, SIS verifică titularii și candidații la funcții publice și emite

un aviz privind compatibilitatea acestora cu funcția publică, în baza căruia autoritățile publice adoptă o decizie cu privire la compatibilitatea titularilor și candidaților la funcții publice.

CCM a notat că, la elaborarea avizului, SIS are un acces nelimitat și nesupravegheat la datele despre orice persoană. Toate autoritățile publice și persoanele juridice au obligația de a prezenta informațiile solicitate de SIS, fără a exista obligația pentru SIS de a-și motiva solicitarea. De asemenea, în lege nu există criterii care să limiteze accesul la acele date, iar garanțiile legale privind utilizarea lor nu sunt suficiente și adecvate. CCM a notat că SIS constituie o structură militară, de informații, conspirațională și nu îndeplinește condițiile cu privire la garanțiile necesare respectării drepturilor fundamentale referitoare la viață intimă, familială și privată și la secretul corespondenței. În viziunea CCM, verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice trebuie să fie făcută de un organ civil, care să fie supus unui control democratic.

CCM a mai menționat lipsa unui remediu efectiv pentru a contesta avizul SIS. Subiecții verificați de SIS nu pot contesta separat în justiție avizul SIS, ci abia în instanța de contencios administrativ, odată cu actul de eliberare din funcție sau de refuz de angajare. În consecință, drepturile persoanei verificate devin efectiv aplicabile într-o etapă destul de târzie, în special în cazurile când eliberarea din funcție a fost deja aplicată.

CCM a examinat minuțios impactul avizelor SIS asupra puterii judecătorești. CCM a subliniat că avizul SIS are un caracter automat și obligatoriu, deoarece autoritatea publică urmează să adopte hotărârea privind compatibilitatea persoanei în limitele avizului SIS. CSM se limitează la o examinare formală a avizului SIS de verificare a unui judecător sau candidat la funcția de judecător, fără a verifica și aprecia existența reală a condițiilor sau circumstanțelor prevăzute

AVIZELE SIS AR
PUTEA FI UTILIZATE CA
„ARME POLITICE” ȘI
AR PUTEA DETERMINA
DEMISIA JUDECĂTORILOR
„INCOMOZI” SAU
„NEDOCILI”

de lege pentru constatarea incompatibilității persoanei cu funcția de judecător în baza materialelor prezentate. Aceasta duce în mod evident la suprimarea rolului constituțional al CSM de garant al independenței puterii judecătorești, transformându-l în unul iluzoriu și neefectiv. Potrivit CCM, prin legea contestată, se încalcă principiile separației puterilor și independenței justiției. SIS este un organ aflat sub controlul altei puteri, directorul fiind numit și demis de Parlament. Prin admiterea avizului SIS, se admite intervenția discreționară și necontrolată a unui organ din afara puterii judecătorești în activitatea justiției. Aplicarea sancțiunii sau eliberarea unui judecător din funcție poate fi dispusă doar prin mecanismele de autoadministrare judecătorească. CCM a subliniat că, având în vedere consecințele juridice ale avizului organului de

verificare, există riscuri ca acesta să fie utilizat ca o „armă politică” împotriva judecătorilor. În baza verificărilor SIS ar putea să fie demise persoanele „incomode” din punct de vedere politic sau cele „nedocile”.

CCM a indicat că verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice depășește verificarea securității naționale, domeniu inerent

SIS. În legislația națională există deja o serie de reglementări în domeniul evaluării calificărilor, a integrității și conflictelor de interese, cum ar fi [Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate](#) și [Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale](#).

CCM a declarat neconstituționale prevederile art. 5 lit. a) și art. 15 alin. (2), (4) și (5) din [Legea 271 în partea ce se referă la verificarea de către SIS a candidaților](#) la funcția de judecător și a judecătorilor în exercițiu, deoarece încalcă art. 6 din Constituție privind separarea puterilor în stat și art. 116 din Constituție privind independența justiției. CCM a indicat că va emite o Adresă Parlamentului în vederea excluderii paralelismelor legislative în materia verificării integrității titularilor sau candidaților la funcțiile publice.

ALEGERILE MEMBRILOR CSM - NIVEL REDUS DE TRANSPARENTĂ ȘI PUȚINI CANDIDAȚI

În octombrie - decembrie 2017 au expirat mandatele mai multor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii (CSM). La ședința CSM din 8 august 2017, s-a decis [convocarea Adunării Generale a Judecătorilor](#) (AGJ) pentru 20 octombrie 2017, pentru a alege șase judecători în funcția de membru al CSM. Urmând prevederilor legale, CSM a acordat candidaților interesați termenul de o lună pentru depunerea dosarelor, data limită fiind 14 septembrie 2017.

Conform p. 21 din [Regulamentul cu privire la funcționarea AGJ](#), materialele depuse de candidați (CV-urile și programele de

activitate) urmau să fie plasate pe pagina web a CSM imediat după expirarea termenului de depunere a dosarelor, pentru a permite judecătorilor și societății civile să facă cunoștință cu dosarele acestora și să-și exprime opiniile privind corespunderea candidaților funcției de membru al CSM. Cu toate acestea, CSM a publicat lista candidaților și dosarele acestora abia peste 32 de zile de la încheierea termenului pentru depunerea actelor sau cu 3 zile înainte de AGJ. CSM a invocat ca temei legal p. 25 din regulament, care se referă, de fapt, la publicarea listelor finale ale candidaților pe pagina web a Consiliului. La alegerile membrilor

CSM din rândul judecătorilor din 2013 și [2014](#), CSM a publicat lista candidaților și materialele depuse de ei la scurt timp după expirarea termenului de depunere a actelor.

La 20 septembrie 2017, CRJM a expediat în adresa CSM o scrisoare prin care a solicitat publicarea dosarelor depuse de candidați și organizarea unor dezbateri între candidați. CSM nu a reacționat în vreun mod la această solicitare. Abia la 5 octombrie, pe pagina web a CSM [a fost publicată doar lista candidaților](#) la funcția de membru al CSM, fără CV-urile și programele de activitate ale acestora. În 2017, la concurs au participat doar opt candidați pentru șase funcții vacante. Șase din cei opt candidați au fost propuși de adunările generale ale instanțelor de judecată, câte doi candidați pentru fiecare nivel de instanțe. Doar doi candidați pentru nivelul primei instanței și-au înaintat candidaturile individual. Astfel, judecătorii au avut de ales doi candidați din patru pentru nivelul primei instanțe, iar pentru funcțiile care revin Curții Supreme de Justiție (CSJ) și curților de apel nu a existat concurența. La concursurile din [2013](#) și [2014](#) au participat între doi și opt candidați de la același nivel de instanță pentru o funcție vacantă de membru al CSM.

La 12 octombrie 2017, cinci ONG-uri au invitat toți candidații la funcția de membru al CSM la o dezbatere publică. Scopul inițiativei a fost facilitarea organizării unor alegeri libere și corecte pentru funcția de membru al CSM în cadrul AGJ și de a contribui la întărirea autorității și integrității justiției. Deoarece unii candidați au refuzat, iar alții nu au dat curs inițiativei, dezbaterile publice nu au avut loc. În acest context, la [17 octombrie 2017](#), cele cinci ONG-uri au făcut publică o declarație prin care și-au manifestat regretul față de nivelul redus al transparenței alegerilor în CSM, inclusiv în comparație cu anul 2013 și 2014. În aceeași zi, [CSM a publicat](#) CV-urile și programele candidaților la funcția de membru al CSM. Președintele CSM și alți membri ai CSM [nu au răspuns solicitărilor jurnaliștilor](#) despre motivul nepublicării în termen a listei și informațiilor relevante despre candidați.

La AGJ din 20 octombrie 2017 au fost aleși toți cei șase membri ai CSM din rândul judecătorilor, după cum urmează: din rândul

judecătorilor CSJ - [Victor MICU](#) (92% din participanți) și [Petru MORARU](#) (83%); curțile de apel - [Nina CERNAT](#) (93%) și [Alexandru GHEORGHIȘ](#) (91%) și judecătorii - [Anatolie GALBEN](#) (65%) și [Dorel MUSTEATĂ](#) (70%).

Toți candidații aleși au fost propuși în funcția de membru al CSM de colectivele judecătorilor din instanțele unde activau sau ar fi trebuit să activeze. Nu au fost aleși în CSM candidații care și-au depus candidaturile în nume personal - [Gheorghe BALAN](#) (15%) și [Viorica PUICĂ](#) (39%).

Prin Decizia Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului (Comisia parlamentară) [nr. 240 din 4 decembrie 2017](#) a fost anunțat concurs pentru suplinirea a trei locuri vacante în CSM din rândul profesorilor de drept titulari. Termenul limită pentru depunerea actelor a fost stabilit

pentru 11 decembrie 2017. Prin această decizie, în comparație cu concursul anunțat de Comisia Parlamentară în 2013, s-a redus lista criteriilor de eligibilitate înaintate candidaților, nu a fost prevăzută procedura și etapele de selecție și nu au fost indicate criteriile de evaluare a candidaților. În acest context, la [6 decembrie 2017](#), mai multe organizații au expediat o scrisoare Comisiei parlamentare solicitând asigurarea unei proceduri transparente și bazate pe merit pentru selectarea membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari. Comisia nu a venit cu vreo reacție la solicitările formulate.

La 12 decembrie 2017, în mass-media au fost publicate numele candidaților la funcția de membru al CSM din rândul profesorilor de drept titulari, iar la 13 decembrie 2017 Comisia [a audiat și propus](#) Parlamentului candidații pentru numire în funcție. Alegerea candidaților la funcția de membru a CSM nu figura inițial pe agenda ședinței Comisei parlamentare din 13 decembrie, iar informațiile despre candidați lipsesc pe pagina web a Parlamentului. La 14 decembrie 2017, [organizațiile societății civile au emis o declarație](#) prin care și-au manifestat regretul față de lipsa unei proceduri clare și nivelul redus al transparenței numirii profesorilor titulari în calitate de membri ai CSM, calificând concursul drept un regres în comparație cu cel organizat în 2013. Prin hotărârea Parlamentului din [15 decembrie 2017](#), în funcția de membru al CSM din rândul profesorilor de drept titulari au fost aleși [Mariana TIMOTIN](#), [Ion POSTU](#) și [Serghei ȚURCAN](#).

SPRE DEOSEBIRE
DE ALEGERILE DIN
**2013, LA ALEGERILE
MEMBRILOR CSM
DIN OCTOMBRIE 2017
AU FOST MAI PUȚINI
CANDIDAȚI, IAR CSM
A PUBLICAT CV-
URILE ȘI PROGRAMELE
CANDIDAȚILOR CU DOAR
TREI ZILE PÂNĂ LA
ALEGERI**

REFORMA INSTITUȚIEI JUDECĂTORULUI DE INSTRUCȚIE: UN PAS ÎNAINTE ȘI DOI ÎNAPOI

La 9 iulie 2016, Parlamentul a votat în lectură finală [Legea nr. 126](#), promovată de Ministerul Justiției, prin care a modificat modul de numire a judecătorilor de instrucție. Potrivit noii legi,

judecătorii de instrucție urmau a fi numiți de către Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), cu consimțământul acestora, la propunerea președintelui instanței judecătorești. [Potrivit unei](#)

[analize efectuate de CRJM în 2015](#), majoritatea judecătorilor de instrucție erau fie foști procurori, fie foști ofițeri de urmărire penală, iar activitatea acestora a trezit multe critici. Din acest motiv, legea din 2016 a introdus în calitate de condiție pentru numirea în funcția de judecător de instrucție experiența de cel puțin 3 ani în funcția de judecător. Potrivit reformei, mandatul judecătorilor de instrucție urma a fi de 3 ani, fără posibilitatea de a exercita două mandate consecutive. Legea nouă mai prevedea că toți judecătorii de instrucție din țară urmau a fi numiți cu 3 luni înainte de expirarea mandatului judecătorilor de instrucție în exercițiu, pentru a avea suficient timp pentru instruire și reducerea volumului de muncă de judecător de drept comun. Legea mai prevedea și o interdicție de ocupare a funcției de judecător de instrucție pentru încă un mandat pentru judecătorii de instrucție care au exercitat aceste atribuții în ultimii 3 ani, care urma să fie aplicată din 1 ianuarie 2017.

Reforma instituției judecătorului de instrucție a fost încetinită prin două legi promovate de deputați fără vreo consultare publică și contrare reformei adoptate în iulie 2016. Primul amendament al reformei a avut loc chiar la cinci luni după adoptarea Legii nr. 126. La 9 decembrie 2016, deputații au votat [Legea nr. 266](#) prin care au amânat cu un an noul sistem de numire a judecătorilor de instrucție, pentru a fi implementat din 1 ianuarie 2018, în loc de 1 ianuarie 2017.

Printr-o altă lege, adoptată la 22 decembrie 2017 și care a intrat în vigoare la 12 ianuarie 2018, s-a exclus condiția de experiență

minimă de 3 ani în funcția de judecător pentru a fi numit în calitate de judecător de instrucție. Această modificare a fost adăugată în lectura a doua într-un [proiect deja adoptat de Parlament în prima lectură](#) și care se referea la un subiect total diferit (secretariatul instanțelor de judecată). Modificarea a fost propusă de deputații Igor VREMEA și Corneliu PADNEVICI, din partea Partidului Democrat. Deputații au argumentat amendamentul prin aceea că „*activitatea judecătorului de instrucție nu diferă cu nimic de activitatea judecătorului simplu, ambii fiind exponenți puterii judecătorești și ambii înfăptuiesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor*”. Amendamentul a fost introdus contrar spiritului reformei instituției judecătorului de instrucție votată în anul 2016. Specificul activității judecătorilor de instrucție (rapiditatea cu care trebuie luată decizia și impactul acestor decizii asupra drepturilor omului) necesită experiență în funcția de judecător.

După toate modificările legislative, CSM a numit judecătorii de instrucție pentru următorii 3 ani. Potrivit [Legii nr. 266](#), CSM urma să numească toți judecătorii de instrucție până la 30 septembrie 2017, reducându-le treptat volumul de muncă de judecător de drept comun și oferindu-le instruire la Institutul Național al Justiției până la preluarea mandatelor. Totuși, CSM a numit marea majoritate a judecătorilor de instrucție cu întârziere, abia la [19 decembrie 2017](#). Restul judecătorilor de instrucție au fost numiți de CSM la [16 ianuarie 2018](#), după intrarea în vigoare a amendamentului care a exclus condiția minimă de 3 ani în funcția de judecător.

MODIFICAREA CONSTITUȚIEI CU PRIVIRE LA CURTEA CONSTITUȚIONALĂ – INIȚIATIVĂ EȘUATĂ

La sfârșitul anului 2016, Guvernul a înregistrat o [inițiativă de modificare a Constituției](#). Proiectul prevedea extinderea componentei Curții Constituționale (CCM) de la șase la șapte judecători (ultimul fiind ales de către Președintele țării), majorarea termenului mandatului judecătorilor Curții până la nouă ani (față de șase cât este în prezent) fără posibilitatea de a deține un al doilea mandat, precum și extinderea mandatului judecătorilor actuali ai CCM (inițial aleși pentru un termen de șase ani) până la nouă ani. Scopul modificărilor propuse, [potrivit notei informative](#), era să consolideze independența CCM, acțiune recomandată inclusiv de către experții Uniunii Europene în urma unei evaluări instituționale realizate în anul 2015.

Deși proiectul a fost înregistrat la 21 decembrie 2016 și a fost [avizat pozitiv](#) între timp de către CCM, deputații nu s-au grăbit să adopte modificările. Proiectul a fost propus spre dezbateri în cadrul ședinței plenului Parlamentului din 21 decembrie 2017, adică în ultima zi în care putea fi votat de către aleșii poporului. Potrivit [prevederilor Constituției](#) (art. 143 alin. (2))

inițiativa cu privire la modificarea Constituției este considerată nulă dacă Parlamentul nu o adoptă timp de un an de la prezentarea acesteia.

[În cadrul dezbaterilor din 21 decembrie](#), proiectul a generat multe discuții în contradictoriu. Deputați din mai multe fracțiuni parlamentare (PSRM, PL și PLDM) au insistat să înainteze noi amendamente la proiect, nefiind de acord cu propunerea de a extinde mandatul judecătorilor actuali ai Curții până la nouă ani, sugerând ca această prevedere să se aplice abia viitorilor judecători numiți. Alte critici asupra proiectului au fost formulate în contextul potențialului impact financiar al proiectului asupra bugetului de stat și pretensei lipse de transparență financiară a Curții Constituționale.

Reprezentantul Guvernului a explicat necesitatea modificărilor și, alături de Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului, a recomandat votarea în două lecturi consecutive a proiectului pentru a reuși adoptarea acestuia în termen. Cu toate

acestea, în urma dezbaterilor și în lipsa posibilității deputaților de a înainta amendamente la proiect, acesta a fost susținut doar de către 53 de deputați, din necesarul de 67 de voturi. În urma votului, Președintele Parlamentului Andrian CANDU a declarat nulă inițiativa de modificare a Constituției.

Anterior, o altă modificare a Constituției în partea ce ține de reforma constituțională a Consiliului Superior al Magistraturii și a carierei judecătorilor a fost trenată din motive inexplicabile (mai multe detalii în [Buletinul Informativ nr. 14 al CRJM](#)).

MOLDOVA A PIERDUT 28 DE MILIOANE DE EURO DESTINATE REFORMEI JUSTIȚIEI

La [11 octombrie 2017](#), Serviciul European de Acțiune Externă, Uniunea Europeană (UE), a anunțat că nu va transfera fonduri la bugetul de stat al Republicii Moldova pentru reforma în sectorul justiției. UE a urmărit îndeaproape procesul de reformă și a menționat că autoritățile moldovenești și-au manifestat un angajament insuficient de reformare a sectorului justiției între anii 2014 și 2015. Odată cu alocarea insuficientă a fondurilor și a personalului, reformele necesare nu au fost realizate și, ca urmare, progresul nu a fost suficient. În rezultat, suma de 28 de mln de euro nu va fi transferată la bugetul de stat al Republicii Moldova.

**MOLDOVA A PIERDUT
28 DE MLN DE EURO
DEOARECE AUTORITĂȚILE
AU MANIFESTAT
UN ANGAJAMENT
INSUFICIENT DE
REFORMARE A
SECTORULUI JUSTIȚIEI
ÎNTRU ANII 2014 ȘI
2015**

– asistență tehnică complementară. Sprijinul bugetar urma să fie debursat în patru tranșe, primele trei în sumă de până la 15 mln de euro fiecare, iar a patra în sumă de 13.2 mln de euro. Din cele patru tranșe, au fost transferate doar primele două, prima – în sumă de 15 mln de euro și a doua – în sumă de 13.2 mln de euro. Următoarele două tranșe au fost ratate de Republica Moldova ca urmare a neîndeplinirii condiționalităților asumate conform Acordului.

Încă în august 2017, portalul de știri [newsmaker.md](#) scria despre eventuala anulare de fonduri, făcând referință la trei surse, inclusiv la un funcționar din structurile de stat ale Republicii Moldova. Conform publicației, printre cauzele înghețării celor 28 de mln de euro ar fi neîndeplinirea tuturor obligațiilor prevăzute în Strategia de Reformă a Sectorului Justiției (2011-2016). În special, nu a fost ratificat protocolul 12 al CEDO, nu s-au făcut modificări în Constituție privind modul de numire a judecătorilor și a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii. De asemenea, calitatea justiției ar regresa în loc să progreseze, iar independența acesteia ar fi subminată, ori nu înspre asta era, de fapt, îndreptată reforma. Rugat să comenteze decizia UE de a nu oferi finanțare pentru reforma justiției, [Ministrul Justiției Vladimir CEBOTARI a declarat](#) că „Trebuie să ne facem temele și să nu admitem aceleași greșeli în viitor, chiar dacă alt partid a fost la guvernare.”

Ambasadorul Peter MICHALKO, șeful Delegației UE în Republica Moldova, a declarat că „UE continuă să sprijine moldovenii în eforturile lor pentru un viitor mai bun. Acum reflectăm asupra modului în care putem ajuta cetățenii în anii următori. Prioritate vor avea proiectele îndreptate nemijlocit spre îmbunătățirea nemijlocită a nivelului de trai al moldovenilor”.

Amintim că între Republica Moldova și Uniunea Europeană a fost încheiat [Acordul](#) de finanțare privind sprijinul pentru reformele din sectorul justiției. Conform Acordului, costul total al suportului bugetar din partea UE este de 60 de mln de euro, dintre care 58.2 de mln - în formă de sprijin bugetar și 1.8 mln

CONSILIUL SUPERIOR AL PROCURORILOR ARE O NOUĂ COMPONENTĂ

La 1 august 2016 a intrat în vigoare [Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură](#). Legea prevede, inclusiv, o nouă componentă a Consiliului Superior al Procurorilor (CSP): Procurorul General, procurorul-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia, președintele Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), ministrul Justiției, cinci membri din rândul procurorilor și trei membri din rândul societății civile. Astfel, la data intrării în vigoare a Legii cu privire la Procuratură, membrii CSP și-au continuat activitatea până la expirarea mandatului său, respectiv până în decembrie 2017.

În decembrie 2017 expira mandatul a 6 procurori și a doi profesori de drept titulari din componența CSP. Astfel, noii

membrii urmau a fi aleși după noile reguli prevăzute de noua Lege cu privire la Procuratură. Cinci membri ai CSP sunt aleși de către Adunarea Generală a Procurorilor (AGP) din rândul procurorilor în funcție, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează: a) un membru din rândul procurorilor Procuraturii Generale; b) patru membri din rândul procurorilor din procuraturile teritoriale și de la cele specializate. Sunt considerați aleși procurorii care au acumulat cel mai mare număr de voturi la AGP. Următorii procurori de pe lista candidaților, care au acumulat cel mai mare număr de voturi, suplinesc funcțiile vacante conform numărului de voturi acumulate, în ordine descrescătoare. Membrii CSP sunt

detașați din funcție pe perioada mandatului. Parlamentul, șeful statului și Academia de Științe a Moldovei urmau să aleagă câte un reprezentant al societății civile în calitate de membru al CSP. Anterior Parlamentul alegea trei membri din rândul profesorilor de drept titulari.

La 12 octombrie 2017, [CSP a decis convocarea](#) AGP la 17 noiembrie 2017, în vederea alegerii noilor membri procurori ai CSP. [La 17 noiembrie 2017, în cadrul AGP](#) au fost aleși 5 membri ai CSP. Din numărul celor 632 de procurori în funcție, la ședință au fost prezenți 573 de procurori. Candidații care [au acumulat cele mai multe voturi](#) și au fost aleși în componența CSP sunt: [Inga FURTUNĂ](#) - procuror în Secția combatere tortură în cadrul Direcției urmărire penală și criminalistică a Procuraturii Generale (473 voturi); [Andrei ROȘCA](#) - procurorul-șef al Procuraturii Rezina (411 voturi); [Adrian BORDIANU](#) - procuror-șef al Procuraturii Criuleni (377 voturi); [Angela MOTUZOC](#) - adjunctul-interimar al procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău (331 voturi) și [Constantin ȘUȘU](#) - procuror în Procuratura Sângerei (297 voturi).

Mandatul noului CSP a început imediat după expirarea, pe 19 decembrie 2017, a mandatului precedentului CSP. În aceeași zi, în cadrul primei ședințe, cu voturile a 9 din cei 10 membri ai CSP prezenți la ședință, Angela MOTUZOC [a fost aleasă în calitate de președinte al CSP](#).

Prin Decizia Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului (Comisia Juridică) [nr. 239 din 4 decembrie 2017](#), s-a anunțat concursul pentru suplinirea funcției de membru al CSP din partea societății civile, cu stabilirea termenului-limită pentru depunerea actelor pentru 11 decembrie 2017. La [6 decembrie 2017](#), mai multe organizații ale societății civile au solicitat Comisiei Juridice asigurarea unei proceduri de alegere transparente și bazate pe merit a membrului CSP din rândul societății civile. La 12 decembrie 2017, în mass-media au fost publicate

numele candidaților înscriși la concurs, iar la 13 decembrie 2017 aceștia [au fost audiați și propuși](#) Parlamentului pentru numirea în funcție. Alegerea candidaților la funcția de membri ai CSP nu figura inițial pe agenda ședinței Comisei Juridice din 13 decembrie. La [14 decembrie 2017](#), organizațiile societății civile au emis o declarație prin care și-au manifestat regretul față de lipsa unei proceduri clare și nivelul redus al transparenței alegerilor în CSP și au considerat concursul un regres considerabil în comparație cel organizat în [2013](#) de aceeași Comisie. Prin hotărârea Parlamentului din [15 decembrie 2017](#), în funcția de membru al CSP din rândul societății civile a fost aleasă Lilia MĂRGINEANU.

La 12 decembrie 2017, CRJM a expediat o [scrisoare Președintelui Academiei de Științe a Moldovei](#) solicitând inițierea unui concurs pentru selectarea membrului CSP din rândul societății civile. La 5 ianuarie 2018, Academia de Științe l-a ales pe dl Ion GUCEAC. Pe pagina [web a Academiei](#) nu este disponibilă nicio informație privind procedura de organizare și desfășurare a concursului respectiv.

La 29 decembrie 2017, pe pagina web a Președinției Republicii Moldova a fost [publicat anunțul și decretul](#) pentru aprobarea Regulamentului privind modul de organizare și desfășurare a concursului de selectare a candidatului la funcția de membru al CSP din rândul societății civile. La 2 februarie 2018, în Monitorul Oficial a fost publicat decretul președintelui prin care Dumitru PULBERE a fost numit în funcția de membri al CSP. Contrar Regulamentului de selecție a candidaților, pe pagina web a Președinției lipsesc informațiile despre etapele și rezultatele concursului.

Mandatul membrilor CSP, inclusiv a Președintelui, este de 4 ani, cu excepția membrilor de drept din componența Consiliului. Aceeași persoană nu poate deține funcția de membru al CSP două mandate consecutive.

MINISTERUL JUSTIȚIEI A RESTABILIT POSIBILITATEA CĂUTĂRII HOTĂRĂRIILOR JUDECĂTOREȘTI DUPĂ NUMELE PĂRȚILOR

La 10 octombrie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a aprobat un [Regulament care introduce noi reguli de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată](#). Noul Regulament CSM a fost adoptat în timp ce [mai mulți jurnaliști, avocați și reprezentanți ai organizațiilor societății civile \(OSC\) protestau în fața sediului CSM](#). Protestării și-au manifestat dezacordul față de o [versiune inițială a Regulamentului](#) propusă spre vot de către reprezentanții CSM și reprezentanții Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP). Acesta prevedea, printre altele, anonimizarea numelui părților în hotărârile judecătorești publicate pe portalul

web al instanțelor judecătorești. Adoptarea prevederilor inițial propuse ar fi limitat posibilitatea identificării de către public a hotărârilor judecătorești în cauzele de rezonanță, dar și a informațiilor despre modul de examinare a acestor cauze. În cazul adoptării proiectului, aceasta risca să împovăreze semnificativ jurnalismul de investigație.

În dezacord cu modificările inițiale propuse, [peste 80 de reprezentanți ai societății civile, ai OSC-urilor și jurnaliști, au semnat inclusiv o declarație comună](#) prin care au solicitat CSM să renunțe la acel Regulament și să utilizeze drept bază

pentru discuții proiectul Regulamentului alternativ, elaborat de către Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Regulamentul CSJ prevedea drept regulă publicarea obligatorie a numelui părților în litigiu, dar și excepții mai clare pentru a asigura protecția datelor cu caracter personal ale persoanelor fizice.

În final, regulamentul alternativ elaborat de către CSJ a fost aprobat de către CSM la 10 octombrie 2017. Noul regulament în vigoare prevede posibilitatea căutării hotărârilor judecătorești pe portalul web al instanțelor naționale după numele părților. Între timp, CSM a intervenit cu două modificări importante și utile. Prima modificare se referă la [excluderea posibilității radierii informațiilor referitoare la lista cauzelor fixate pentru judecare după încheierea ședințelor de judecată](#) de pe

portalul național al instanțelor de judecată. A doua modificare împuternicește Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești (AAIJ) cu [atribuția de asigurare a accesibilității hotărârilor judecătorești](#) pe portalul național al instanțelor, inclusiv posibilitatea căutării hotărârilor judecătorești după numele părților. Ambele modificări au fost operate drept răspuns la îngrijorările semnalate de către societatea civilă în [declarația comună adresată CSM la 9 octombrie 2017](#).

La scurt timp după publicarea noului Regulament în Monitorul Oficial, Ministerul Justiției a restabilit [posibilitatea căutării hotărârilor judiciare după numele părților](#) pe portalul național al instanțelor de judecată, funcție exclusă neîntemeiat în ianuarie 2017.

A DOUA ÎNCERCARE DE MODIFICARE A PREVEDERILOR CONSTITUȚIONALE REFERITOARE LA SISTEMUL JUDECĂTORESC

În iunie 2017, Ministerul Justiției a publicat pentru consultări publice un [proiect de lege pentru modificarea art. 116, 121¹, 122 și 123 al Constituției Republicii Moldova](#). Proiectul se referă la anularea termenului inițial de 5 ani pentru care sunt numiți în funcție judecătorii, consolidarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) și modificarea componenței CSM prin excluderea Procurorului General și președintelui Curții Supreme de Justiție (CSJ) ca membri de drept. Acest proiect de lege este [similar proiectului de modificare a Constituției](#) promovat de Ministerul Justiției în perioada septembrie 2015 – aprilie 2017 și adoptat în [aprilie 2017](#) doar într-o singură lectură, după care a fost retras din Parlament (detalii în [Buletinul informativ al CRJM nr. 14](#)).

La 7 noiembrie 2017, [Guvernul a aprobat proiectul de lege](#) de modificare a Constituției elaborat de Ministerul Justiției cu scopul consolidării sistemului judecătoresc. Potrivit proiectului, de la bun început judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă (65 de ani), fiind astfel exclusă necesitatea reconfirmării lor în funcție de către Președintele țării după primii 5 ani de activitate. De asemenea, judecătorii CSJ vor fi numiți de către Președintele țării și nu de către Parlament, cum este în prezent. Proiectul notează că numirea și promovarea judecătorilor trebuie să fie făcută transparent și în bază de merit. Proiectul mai prevede că din CSM vor face parte doar judecători și reprezentanți ai societății civile, iar ministrul Justiției, Procurorul General și Președintele CSJ nu vor mai fi membri din oficiu ai acestuia. Ministrul Justiției a fost exclus ca membru de drept al CSM după consultarea

publică a proiectului de lege, fără discuții publice sau justificări de rigoare în nota informativă a proiectului de lege. În proiectul de lege promovat în 2015 – 2016, ministrul Justiției rămânea unicul membru de drept al CSM. Proiectul include unele prevederi discutabile cu privire la CSJ. Astfel, este exclusă cerința pentru candidații la funcția de judecător al CSJ de a avea o vechime în funcție de judecător de cel puțin 10 ani. Această modificare creează premisa ca la CSJ să fie numiți juriști care nu au lucrat niciodată în calitate de judecător (ex. profesori universitari, procurori sau avocați), și vine după inițiativă lansată în 2015 de președintele CSJ și [criticată de mai mulți reprezentanți ai societății civile](#) și judecători.

La 5 decembrie 2017, [Curtea Constituțională \(CCM\) a emis un aviz](#) favorabil de modificare a Constituției cu referire la sistemul judecătoresc. Anterior adoptării avizului, [CRJM a expediat în adresa CCM](#) o scrisoare cu recomandarea de a analiza oportunitatea prevederii numirii automate până la atingerea plafonului de vârstă a judecătorilor numiți anterior pentru un termen de 5 ani. De asemenea, s-a recomandat clarificarea duratei mandatului și a aplicării interdicției de a deține două mandate consecutiv față de membrii CSM aleși până la modificarea Constituției. În avizul său, CCM nu s-a referit la aceste aspecte.

La 18 ianuarie 2018, proiectul de modificare a Constituției [a fost înregistrat în Parlament](#) cu numărul 10. În conformitate cu art. 143 din Constituție, o lege cu privire la modificarea Constituției poate fi adoptată după cel puțin 6 luni și în maxim un an de la data prezentării inițiativei corespunzătoare.

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

18 LUNI – RETROSPECTIVA NUMIRII CONDUCERII AUTORITĂȚII NAȚIONALE DE INTEGRITATE

La 1 august 2016, a intrat în vigoare [Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate \(ANI\)](#), cu excepții pentru unele prevederi. Deși cu întârziere considerabilă, instituțiile responsabile [au desemnat reprezentanții](#) lor în Consiliul de Integritate (CI), organul suprem de conducere al ANI (mai multe detalii despre CI în [Buletinul Informativ al CRJM nr. 13](#)).

La 7 aprilie 2017, pe pagina web a CI [a fost plasat anunțul](#) privind desfășurarea concursului de selectare a conducerii ANI (președinte și vicepreședinte), termenul pentru a depune dosarul de concurs fiind 3 mai 2017. [Patru candidați și-au depus dosarele](#) la secretariatul CI, după care a fost așteptat avizul Serviciului de Informații și Securitate (SIS) cu privire la candidați. Scrisoarea SIS a fost primită abia la 31 iulie 2017, conform căreia nici un candidat nu a fost colaborator operativ sau agent sub acoperire al serviciilor de informații. Tot atunci membrii CI au constatat că doar unul din cei patru candidați a depus dosarul conform cerințelor și [au decis prelungirea concursului cu încă 10 zile](#) de la publicarea anunțului în Monitorul Oficial. După prelungire [nu au fost depuse alte dosare](#).

Primul concurs pentru funcția de președinte al ANI:

La 4 septembrie 2017, membrii CI au examinat dosarele [celor patru candidați](#) și au constatat că toți patru au depus candidaturile pentru funcția de președinte, iar doi dintre aceștia candidau și pentru funcția de vicepreședinte al ANI. CI a [admis la concurs pentru funcția de președinte pe trei dintre cei patru candidați](#). La 12 septembrie 2017, CI a decis excluderea din concurs a candidatului Anatolie DONCIU - fost președinte al Comisiei Naționale de Integritate între anii 2012-2016 - atât pentru funcția de președinte, cât și de vicepreședinte al ANI, pe motiv că [anterior acesta s-a aflat în conflict de interese](#) și nu l-a soluționat. Astfel, dl Donciu a examinat, în calitate de președinte al Comisiei Naționale de Integritate, cazul dlui Mihail GOFMAN, care era șef de direcție al CNA și, totodată, șeful fiului său, Alexandru DONCIU.

La 21 septembrie 2017 a avut loc proba scrisă, ce constituie prima etapă a concursului pentru suplinirea funcției de președinte al ANI. Doar doi candidați, Victor STRĂTILĂ și Teodor CĂRNAȚ [au participat la etapa respectivă](#), deoarece al treilea candidat, Lilian CHIȘCA, și-a retras candidatura pentru funcția de președinte, solicitând de a candida doar pentru funcția de vicepreședinte. La 26 septembrie [a avut loc proba de](#)

[interviu](#) unde candidații și-au [prezentat programul și au răspuns la întrebările membrilor Consiliului](#), precum și [la cele parvenite din partea societății civile](#). Urmare a celor două probe ale concursului, la 2 octombrie 2017, [membrii CI au sumat punctajul](#) obținut, anunțând următoarele rezultate: [Teodor CĂRNAȚ – 43.0 puncte](#) și Victor [STRĂTILĂ - 33.9 puncte](#). În paralel, CI a anunțat că pentru funcția de vicepreședinte al ANI candidează două persoane - [Lilian CHIȘCA](#) și [Francisco TALMACI](#).

La 9 octombrie 2017, urmare a rezultatelor testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), CI a anunțat că niciunul dintre cei doi candidați la funcția de președinte al ANI nu a trecut verificarea în cauză. Conform art. 11 alin. (11) și (12) al Legii 132, doar candidații care au susținut proba la poligraf sunt incluși în procedura de validare a concursului pentru funcția respectivă. Astfel, s-a decis [să fie anunțat un nou concurs](#) pentru suplinirea funcției de președinte al ANI.

În scurt timp după anunțarea rezultatelor testării la poligraf, candidații la funcția de președinte al ANI au [făcut mai multe declarații cu privire la concurs](#). De exemplu, dl Cârnaț a declarat că modul în care s-a încheiat acest concurs ar demonstra că totul a fost o farsă. În special, el făcuse referință la declarațiile dlui Andrian CANDU, Președintele Parlamentului, care, în [cadrul unei emisiuni](#) la postul public de televiziune, a menționat „că este de părerea că pentru această funcție se bat candidați „slabi”, și că nici din a treia oară nu este mulțumit de cei care candidează...”. Precizăm că urmare a acestui concurs, [au apărut mai multe reacții publice](#) privind faptul dacă este oportună sau nu testarea finală la poligraf a candidaților.

La 23 octombrie 2017, cei doi candidați care au concurat pentru funcția de președinte al ANI și care au picat testul la poligraf [au cerut să fie testați repetat](#). Victor STRĂTILĂ a prezentat și rezultatele unei testări care a fost efectuată la un poligrafolog independent din Ucraina. Acesta susținea că a răspuns la aceleași întrebări, dar rezultatele au fost diferite. Membrii CI au respins solicitarea acestora pe motiv că „asemenea proceduri nu sunt aplicabile în cazul concursului pentru selectarea conducerii ANI”. [Hotărârea CI](#) a fost atacată de ambii candidați în instanța judecată.

Al doilea concurs pentru funcția de președinte al ANI:

La 13 octombrie 2017, CI a anunțat un nou concurs pentru funcția de președinte al ANI, cu termenul-limită de depunere

a dosarelor până la 6 noiembrie 2017. La 27 noiembrie 2017, CI, examinând trei dosare care au fost depuse, precum și avizul SIS cu privire la candidați, a constatat că toți trei candidați pot fi admiși la concurs și anume: Rodica ANTOCI, Francisco TALMACI și Lidia CHIREOGLO. Urmare [a probei scrise](#) și a [probei de interviu](#), cel mai mare punctaj, de 53.5 puncte, a fost obținut de Rodica ANTOCI, urmată de Francisco TALMACI și Lidia CHIREOGLO. La 22 decembrie 2017, CI a anunțat că [Rodica ANTOCI](#) a trecut testarea la poligraf și a fost propusă Președintelui Republicii Moldova pentru a fi numită în funcția de președinte al ANI.

La 29 decembrie 2017, Președintele Republicii Moldova a semnat decretul privind numirea dnei Rodica ANTOCI în funcția de președinte. La 3 ianuarie 2018, dna Antoci [a depus jurământul la sediul Președinției](#).

Concursul pentru funcția de vicepreședinte al ANI:

Concursul pentru funcția de vicepreședinte al ANI a fost anunțat concomitent cu cel pentru președinte, la 7 aprilie 2017. Ulterior, la 31 iulie 2017, CI a prelungit concursul. La 4 septembrie 2017, membrii CI au examinat dosarele [celor patru candidați](#) și au constatat că toți patru au depus candidaturile lor la funcția de președinte, iar doi dintre

NUMIREA PREȘEDINTELUI
ȘI VICEPREȘEDINTELUI
ANI A DURAT MAI BINE
DE UN AN ȘI JUMĂTATE,
CHIAR DACĂ LEGEA
OFEREA DOAR CÂTEVA
LUNI PENTRU ACEASTA

aceștia - și la funcția de vicepreședinte al ANI. Proba scrisă pentru funcția de vicepreședinte a avut loc la 30 octombrie, și proba verbală - la 6 noiembrie 2017. La ședința din 13 noiembrie 2017, [CI a sumat punctajele acumulate](#) de cei doi candidați după cum urmează: Lilian CHIȘCA – 47.15 puncte și Francisco TALMACI - 48.95 puncte. În aceeași zi, membrii CI au

luat act referitor la conținutul cererii candidatului Francisco TALMACI, care [și-a anunțat retragerea din concursul](#) pentru funcția de vicepreședinte al ANI.

La 6 decembrie 2017, CI a analizat rezultatul testării la poligraf a candidatului Lilian CHIȘCĂ și a [validat rezultatul concursului](#), candidatura lui fiind propusă Președintelui Republicii Moldova pentru numire în funcție. La 22 decembrie 2017, Președintele Republicii Moldova a semnat decretul privind numirea lui Lilian CHIȘCA în funcția de vicepreședinte, iar la 3 ianuarie 2018, dl Chișca [a depus jurământul la sediul Președinției](#).

După mai bine de un an și jumătate de tergiversări și concursuri eșuate, din ianuarie 2018 ANI are conducere. Instituția urmează să [lanseze Sistemul informațional E-Integritate](#) și să selecteze inspectorii de integritate, care vor verifica declarațiile de avere depuse de demnitari și funcționari publici. Până atunci, acestea rămân a fi neverificate.

„DECriminalizarea INFRAȚIUNILOR” - UN TRATAMENT PREFERENȚIAL NEJUSTIFICAT PENTRU MEDIUL DE AFACERI

La 31 octombrie 2017, Ministerul Justiției (MJ) a remis pentru consultări publice [un proiect de lege](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional etc.), în continuare proiectul cu privire la „decriminalizarea infracțiunilor economice”. Proiectul urmărește îmbunătățirea substanțială a climatului investițional, atragerea investițiilor străine și reducerea presiunii asupra mediului de afaceri din partea instituțiilor de stat.

CRJM a analizat proiectul dat și la [13 noiembrie 2017 a expedit o opinie juridică](#) prin care a expus îngrijorările sale și riscurile documentului. În special, s-a atras atenția la inoportunitatea introducerii unui nou temei de liberare de răspundere penală pentru infracțiunile din domeniul creditării și administrării bancare, a celor ce țin de piața valorilor mobiliare, titlurilor de valoare, încălcarea drepturilor acționarilor și a concurenței, inclusiv accesul ilegal la informația computerizată și interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice etc. Având în vedere delapidările care au avut loc în ultimii ani în sistemul bancar și a fraudelor din sistemul de asigurări, proiectul în acea versiune risca să reducă considerabil eforturile

autorităților abilitate cu investigarea cazurilor date sau chiar să creeze condiții propice pentru eliberarea de răspundere penală sau suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pentru unii actori implicați în fraudă bancară. CRJM a menționat și riscurile ce reies din schimbarea competențelor organelor de urmărire penală, fără o analiză și justificare suficientă.

La 8 decembrie 2017, Expert-Grup și CRJM au transmis autorităților o [Notă de poziție](#) prin care recomandă cu fermitate excluderea ilegalităților legate de mediul financiar-bancar, spălarea banilor și din domeniul concurenței din lista infracțiunilor pentru care poate fi aplicată liberarea de răspundere penală sau suspendarea condiționată a executării pedepsei.

La 13 decembrie 2017, un grup de organizații ale societății civile [au lansat un Apel](#) solicitând retragerea proiectului de lege și crearea unui grup de lucru reprezentativ, cu implicarea tuturor părților interesate, inclusiv a societății civile, partenerilor de dezvoltare și a mediului de afaceri pentru a elabora soluții legislative pentru problemele reale cu care se confruntă mediul de afaceri. Semnatarii au calificat proiectul

drept unul menit să elibereze de răspundere penală „băieții smecheri” și care subminează lupta anticorupție.

La 18 decembrie 2017, în incinta MJ [au avut loc audieri publice](#) în legătură cu o altă versiune a proiectului respectiv, prin care a fost exclusă eliberarea de răspundere penală pentru infracțiunile din domeniul creditării și administrării bancare. Opiniile celor prezenți la eveniment au fost împărțite. Marea majoritate a reprezentanților oamenilor de afaceri prezenți la eveniment sprijineau pe deplin inițiativa, deși în discursuri se plâneau de probleme ce nu erau reglementate în proiectul de lege (spre exemplu, calitatea proastă a controalelor organelor de stat și interpretarea diferită a legislației de către diferite autorități). Reprezentanții Expert-Grup și CRJM au atenționat privitor la mai multe riscuri grave menținute în proiect, în special includerea infracțiunilor ecologice și celor săvârșite pe piața valorilor mobiliare în lista infracțiunilor pasibile de eliberare de răspundere penală, imposibilitatea aplicării arestării preventive pentru infracțiunile economice și schimbarea competențelor funcționale ale Centrului Național Anticorupție, a Procuraturii Anticorupție și a procuraturii fără o justificare și analiză de impact, inclusiv asupra resurselor umane din aceste autorități. La 20 decembrie 2017, versiunea dată a proiectului a fost remisă spre examinare Guvernului, în pofida mai multor [obiectii și avize negative recepționate](#) de la instituțiile interesate, inclusiv [Raportul de expertiză anticorupție elaborat de Centrul Național Anticorupție](#). Din cauza [remanierilor ministeriale](#) efectuate la finele anului 2017, proiectul nu a fost discutat în Guvern.

La 9 ianuarie 2018, MJ [a remis spre consultări publice o altă versiune](#) a proiectului. Aceasta nu mai include temeiul de liberare de răspundere penală pentru un șir de infracțiuni economice, dar

instituie un nou mecanism de eliberare de pedeapsa penală în cazul săvârșirii infracțiunii pentru prima oară. Printre infracțiunile cărora noul mecanism poate fi aplicat sunt incluse infracțiunile ecologice și un șir de infracțiuni economice, inclusiv practicarea ilegală a activității financiare. Proiectul menține prevederile cu privire la modificarea competențelor autorităților anticorupție ce au trezit anterior îngrijorări. La 12 ianuarie 2018, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru [a organizat o ședință tehnică](#) cu implicarea tuturor părților interesate, prin care s-a propus resetarea discuțiilor pe marginea proiectului. La fel, a fost menționat că proiectul a fost retras din Cancelaria de Stat pentru a fi îmbunătățit, după recepționarea opiniilor care vor parveni de la instituțiile interesate. La 22 ianuarie 2018, CRJM a expediat [o altă opinie juridică](#) prin care a analizat proiectul și a propus modificarea sau excluderea aspectelor problematice, în special liberarea de pedeapsă pentru săvârșirea infracțiunilor ecologice, interdicția aplicării arestării preventive persoanei care a comis infracțiuni economice și schimbarea competențelor autorităților anticorupție.

La 5 februarie 2018, [în cadrul unei ședințe](#) cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare și ai comunității de business, prezidată de prim-ministrul Pavel FILIP, a fost propusă divizarea proiectului în două părți. Astfel, partea ce va conține cadrul regulator pentru comunitatea de afaceri urmează a fi definitivată în tip proxim de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. A doua parte va include modificările ce vizează cadrul instituțional și atribuțiile organelor de drept și va fi definitivată de către MJ. Documentul urmează a fi elaborat cu implicarea experților din partea societății civile și a partenerilor de dezvoltare și supus unei analize ample, pe parcursul unei perioade mai îndelungate.

BNM A PUBLICAT SINTEZA RAPORTULUI KROLL 2

La 21 decembrie 2017, Banca Națională a Moldovei (BNM) a publicat [sinteza detaliată a celui de-al doilea raport](#) de investigație al companiilor Kroll și Steptoe & Johnson. Al doilea raport Kroll confirmă ipotezele prezentate în Raportul Kroll 1 și anume implicarea lui Ilan ȘOR în fraudele bancare.

În această sinteză apare doar numele lui Ilan ȘOR și a cel puțin 77 de companii din „Grupul Șor” care ar fi fost implicate în extragerea banilor din sistemul bancar. Printre altele, în raport este descrisă analiza informațiilor prezentate de Banca de Economii, Banca Socială și Unibank, fraudate în perioada 2012-2014, legătura „grupului Șor” cu acționariatul băncilor fraudate, mecanismele de spălare a

banilor și destinația fondurilor frauduloase. În total, au fost sustrași, potrivit documentului, 2.6 mldr de dolari.

INFORMAȚIA
DETAIATĂ, INCLUSIV
DATELE OPERATIVE
REFERITOARE LA
URMĂRIREA FONDURILOR
FRAUDATE ȘI LISTA
BENEFICIARILOR, A FOST
PREZENTATĂ BNM
INTEGRAL DE CĂTRE
COMPANIA KROLL

[Expert-Grup a analizat sinteza raportului Kroll 2](#) și a menționat că fraudă bancară în termeni ușor de înțeles poate fi descrisă în șase etape și elemente distincte: asigurarea proprietății asupra celor trei bănci; preluarea controlului total asupra celor trei bănci; canalizarea resurselor de creditare către un singur grup; asigurarea necesarului de lichiditate; aplicarea unor mecanisme de spălare a banilor și orientarea fondurilor deturnate către multiple destinații și în diferite scopuri.

Informația detaliată inclusiv datele operative referitoare la urmărirea fondurilor fraudate și lista beneficiarilor a fost prezentată

BNM integral de către compania Kroll. Anterior, [Prim-ministrul Pavel FILIP a declarat](#) că, dacă ar fi acum să se facă publice

toate numele care se găsesc în acest raport, el dă asigurările că 90% dintre aceste nume sunt oameni absolut onești.

PARLAMENTUL A DECIS - CNA NU VA MAI AVEA COMPETENȚE ÎN DOMENIUL PREVENIRII SPĂLĂRII BANILOR

Potrivit [Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2017-2019](#), în primul trimestru al anului 2017 urmă să intre în vigoare noua Lege cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor. [Proiectul legii](#) a fost elaborat de Centrul Național Anticorupție (CNA) și aprobat de Guvern la 30 decembrie 2016. Potrivit art. 18 al proiectului, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor era constituit ca o subdiviziune autonomă în cadrul CNA, conducerea acestuia fiind numită de Directorul CNA, la propunerea Colegiului CNA. O astfel de subdiviziune există în cadrul CNA încă din anul 2007. Aceasta, însă, nu a reacționat prompt în cazul „[laundromatului/spălătoriei rusești](#)” sau a „[furtului miliardului](#)”, chiar dacă era informat constant de către bănci despre transferurile bancare efectuate.

La 3 februarie 2017, proiectul a fost înregistrat în Parlament, iar la 30 martie 2017 a fost votat în prima lectură. Proiectul a fost discutat pentru lectura a doua în Comisia parlamentară

responsabilă de proiect abia în decembrie 2017. Între timp, Parlamentul organizase [o singură audiere publică](#), la 13 iunie 2017, cu participarea deputaților, reprezentanților autorităților publice, ai societății civile, instituțiilor financiar-bancare și partenerilor de dezvoltare.

La [20 decembrie 2017](#), [Comisia securitate națională, apărare și ordine publică](#) a discutat proiectul pentru lectura a doua și a introdus numeroase modificări în el. Potrivit acestora, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor nu se va mai afla în cadrul CNA, ci va fi o structură autonomă, conducerea căreia este numită de Guvern. Versiunea modificată a proiectului de lege a fost publicată pe pagina web a Parlamentului abia pe 22 decembrie 2017. Aceste modificări au fost introduse chiar dacă, potrivit unei practici consacrate a Parlamentului, în cadrul discuțiilor pentru lectura a doua nu pot fi introduse modificări conceptuale în proiectele de legi. La [21 decembrie 2017](#), [Comisia a propus adoptarea proiectului în lectura a doua](#), iar la 22 decembrie 2017 proiectul legii a fost adoptat de Parlament.

CAUZE NOTORII

DOSARELE ÎMPOTRIVA LUI VEACESLAV PLATON: MANIPULAREA PIGD, GREȘELI GRAVE ÎN PROCESUL-VERBAL ȘI CONDAMNARE RAPIDĂ

La 20 aprilie 2017, Judecătoria Chișinău sediul Buiucani [l-a condamnat](#) pe Veaceslav PLATON la 18 ani de închisoare, pentru escrocherie care a dus la „furtul miliardului”. Mai multe detalii despre examinarea cauzei și soluția primei instanțe a se vedea în [Buletinul informativ CRJM nr. 14](#).

După condamnarea în prima instanță, apărătorii dlui Platon au anunțat despre mai multe nereguli care au avut loc la judecarea cauzei în instanța de judecată. Avocații susțin că în privința dosarului dlui Platon privind fraudă de la Banca de Economii a Moldovei („dosarul BEM”) la Judecătoria Chișinău sediul Buiucani, au existat nereguli la distribuirea aleatorie a dosarului prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD). Într-o [conferință de presă](#) din 13 noiembrie 2017, aceștia au explicat că, potrivit [fișei de repartizare a dosarelor](#) și proceselor-verbale, dosarul a fost distribuit repetat de 16 ori. La 18 noiembrie 2016, dosarul a fost repartizat

judecătorului Ion MOROZAN, care a depus cerere de abținere la 21 noiembrie 2016. Ulterior, dosarul a fost repartizat de 13 ori judecătorilor specializați în dreptul civil, deși dosarul trebuia repartizat direct judecătorilor specializați în dreptul penal. Următorii doi judecători desemnați prin PIGD au fost Galina MOSCALCIUC și Serghei LAZARI, care au depus cereri de abținere. Înainte ca cererile de abținere ale acestor doi judecători să fie examinate, dosarul a fost deja repartizat prin PIGD unui alt judecător. Un dosar poate fi repartizat din nou altui judecător doar după ce se admite cererea de abținere a judecătorului căruia i-a fost repartizată cauza. Ambele cereri de abținere au fost examinate de judecătorul Vitalie BUDECI, căruia, în final, prin PIGD i-a fost repartizat dosarul pentru examinare în fond. În prima instanță, dosarul a fost judecat de completul de judecători [Vitalie BUDECI, Victor BOICO și Elena COJOCARI](#). Inspecția Judiciară s-a autosesizat pe marginea acestei situații. La 12 decembrie

2017, [Consiliul Superior al Magistraturii \(CSM\) a adoptat o hotărâre](#) pe marginea notei Inspecției Judiciare, în care a menționat că repartizarea dosarului până la admiterea cererii de abținere a judecătoarei Moscalciuc a fost legală, deoarece PIGD nu are opțiunea de blocare a judecătorilor specializați în materie civilă pentru repartizarea cauzelor penale. În privința neconcordanței repartizărilor următorilor judecători, CSM a menționat că „neconcordanțele dintre orele notate în fișa de repartizare a dosarului și orele de examinare a declarațiilor de abținere a judecătorilor Galina Moscalciuc și Serghei Lazari puteau fi produse și din cauza lipsei de sincronizare a orei de la serviciul respectiv”. CSM a luat doar act de nota Inspecției Judiciare, fără a detalia asupra cauzelor neconcordanței orelor de repartizare a dosarului, care ar putea fi și din cauza manipulării PIGD și a factorului uman.

Potrivit avocaților dlui Platon, altă încălcare comisă de Judecătoria Chișinău sediu Buiucani la examinarea „dosarului BEM” împotriva clientului lor a fost că un proces-verbal al ședinței de judecată din 22 decembrie 2016 [a fost falsificat](#). Dl Platon a declarat în ședință că beneficiarul furtului miliardului este Vladimir PLAHOTNIUC, dar în procesul-verbal este indicat Vladimir FILAT. De asemenea, [potrivit avocaților](#), o mare parte din declarațiile dlui Platon nu au fost indicate în procesul-verbal. Avocații dlui Platon au descoperit acest lucru la Curtea de Apel Chișinău în august 2017, unde dosarul a fost transmis de instanța de fond. Până la transmiterea dosarului la Curtea de Apel Chișinău, partea apărării nu a avut acces la procesele-verbale care, potrivit răspunsului din partea Judecătoriei Chișinău sectorul Buiucani, încă nu erau redactate. La 29 august 2017, avocații dlui Platon au depus observații la procesul-verbal. La 15 decembrie 2017, Curtea de Apel Chișinău a respins obiecțiile pe motiv că sunt tardive și că urmau a fi formulate în prima instanță. Avocații dlui Platon au depus o cerere de sancționare a președintelui completului de judecată și a grefierului. Pe această situație, în privința erorii grefierului [a fost sesizată](#) Comisia disciplinară din cadrul judecătoriei Chișinău pentru examinarea faptului dacă a existat o abatere disciplinară. În decembrie 2017, peste 4 luni de la depunerea plângerii, nu exista vreo decizie a Comisiei disciplinare.

La 18 decembrie 2017, Curtea de Apel Chișinău a menținut sentința de condamnare cu închisoare pentru 18 ani a dlui Platon în „dosarul BEM”. Instanța a examinat dosarul în ședință închisă și nu a publicat nici decizia, nici dispozitivul acesteia. [Potrivit avocaților](#), la Curtea

de Apel dl Platon nu a fost audiat, au fost respinse toate cererile de audiere a martorilor apărării, iar judecătorii l-au întrerupt pe dl Platon atunci când acesta spunea ultimul cuvânt.

În mai 2017, Procuratura Generală [a anunțat](#) despre finalizarea urmăririi penale și transmiterea în instanța de judecată a celui de-al doilea dosar împotriva dlui Platon („dosarul Moldasig”). Potrivit acușării, aflându-se în detenție pe parcursul anului 2016, dl Platon, fiind gestionarul efectiv al pachetului majoritar de acțiuni a trei companii de asigurare, ar fi organizat sustragerea mijloacele financiare deținute pe conturile companiilor respective. Dl Platon a fost învinuit de tentativă de escrocherie în proporții deosebit de mari, săvârșită de un grup criminal organizat. Inculpatul a mai fost învinuit și de încercarea de corupere activă a doi gardieni de la Detașamentul de destinație specială „Pantera” pentru a-i permite acțiuni interzise în cadrul întâlnirilor cu avocații, inclusiv prin facilitarea accesului la un telefon mobil. Cererea de abținere a judecătoarei Galina MOSCALCIUC căreia i-a fost repartizat dosarul a fost respinsă, deși a fost admisă în noiembrie 2016 în „dosarul BEM” împotriva dlui Platon. La 12 decembrie 2017, [Judecătoria Chișinău sediul Buiucani l-a condamnat](#) pe dl Platon în „dosarul Moldasig” la 12 ani de închisoare pentru tentativă de escrocherie (art. 27 și 190 alin. (3) și (5) din Codul penal) și corupere activă (art. 325 alin. (2) lit. c) din Codul penal). Instanța l-a amendat pe dl Platon cu 300 de mii de lei și l-a privat de dreptul de a ocupa funcții sau a exercita anumită activitate economică pe un termen de trei ani. Această sancțiune se va adăuga la sancțiunea de 18 ani de închisoare din „dosarul BEM”. Judecătoria Chișinău sediul Buiucani a publicat [decizia motivată și anonimată](#) la 3 ianuarie 2018.

Ambele dosare împotriva dlui Platon – „dosarul BEM” și „dosarul Moldasig” - au fost examinate în ședințe închise. Inculpatul nu a avut acces la toate ședințele de judecată la examinarea „dosarului BEM” și nu a fost audiat de Curtea de Apel Chișinău la examinarea apelului. Instanțele de judecată nu au publicat sentințele din „dosarul BEM”, deși acestea țin de un subiect de interes public, având în vedere că faptele pentru care dl Platon a fost condamnat se referă la „furtul miliardului” care a afectat atât economia, cât și încrederea în instituțiile statului. Modalitatea de examinare a „dosarului BEM” prin ședințe închise și nepublicarea sentințelor demonstrează că autoritățile nu doresc o transparență în investigarea „furtului miliardului”.

AMBELE DOSARE
ÎMPOTRIVA DLUI PLATON
– „DOSARUL BEM” ȘI
„DOSARUL MOLDA SIG”
- AU FOST EXAMINATE
DE INSTANȚELE DE
JUDECATĂ ÎN ȘEDINȚE
ÎNCHISE

EXCLUDEREA AVOCAȚILOR DIN DOSARE PENALE DE REZONANȚĂ DEVINE O TRADIȚIE

În anul 2017, au avut loc mai multe situații în care judecătorii și procurorii au exclus avocații inculpaților de la examinarea cauzelor penale de rezonanță. Aceștia au fost înlocuiți cu avocați din sistemul de asistență juridică garantată de stat. De regulă, aceasta se întâmplă în dosare penale de rezonanță care se examinează cu ușile închise, ceea ce ridică mai multe întrebări referitor la echitatea procesului în general.

Art. 52 din [Codul de procedură penală](#) nu acordă procurorului dreptul de a solicita înlăturarea avocatului ales de la participarea în proces. Potrivit art. 67 alin. (6) p. 3) din Codul de procedură penală, apărătorul încetează

participarea în cauză dacă procurorul sau instanța l-a înlăturat în legătură cu constatarea unor circumstanțe ce exclud participarea lui în calitate de apărător. Circumstanțele care exclud participarea apărătorilor la examinarea cauzei (art. 72 din Codul de procedură penală) se referă la relațiile de rudenie sau de dependență cu procurorul sau judecătorul, dacă a participat anterior la examinarea acestei cauze în altă calitate, dacă a acordat anterior sau acordă în prezent asistență juridică unei persoane ale cărei interese vin în contradicție cu interesele persoanei pe care o apără, precum și dacă se află în relații de rudenie sau în relații de dependență personală de persoana apărută.

În primul dosar împotriva dlui Platon, în care acesta era acuzat de sustrageri de la Banca de Economii („dosarul BEM”), Curtea de Apel Chișinău a înlăturat de mai multe ori avocații inculpatului din proces. În noiembrie 2017, Curtea de Apel Chișinău [a înlăturat](#) un avocat al dlui Platon după ce acesta și-a exprimat nemulțumirea față de instanță atunci când unul dintre colegii săi a fost întrerupt de judecătorii când susținea cererea de apel. Avocatul din sistemul asistenței juridice garantate de stat solicitat de către instanța de judecată pentru reprezentarea intereselor dlui Platon a refuzat să o facă și a părăsit sala de judecată. La 12 decembrie 2017, la penultima ședință de judecată, Curtea de Apel Chișinău [a înlăturat](#) doi dintre avocații inculpatului după ce aceștia au depus mai multe demersuri. În cel de-al doilea dosar împotriva dlui Platon („dosarul Moldasig”), Judecătoria Chișinău sediul Buiucani [i-a](#)

[înlăturat](#), în noiembrie 2017, pe avocații inculpatului. Instanțele de judecată au motivat înlăturările prin faptul că ar împiedica buna desfășurare a procesului, după ce avocații au depus sau au declarat intenția de a depune mai multe cereri și demersuri.

JUDECĂTORII I-AU
EXCLUS DE LA
PROCESUL DE JUDECATĂ
PE AVOCAȚII DLUI
PLATON ȘI CHIRTOACĂ,
DEȘI LEGEA NU PERMITE
ACEST LUCRU

În dosarul împotriva dlui Dorin CHIRTOACĂ, atunci primar General al mun. Chișinău, privind parcările din capitală (pentru detalii a se vedea [Buletinul informativ CRJM nr. 15](#)), la 31 mai 2017, procurorul a înlăturat de la proces doi avocați ai dlui Chirtoacă. Motivul invocat de procuror a fost că avocații ar fi tergiversat efectuarea acțiunilor procesuale și ar fi creat intenționat impedimente la desfășurarea acțiunilor de urmărire penală. La 13 iulie 2017, Uniunea Avocaților din Republica Moldova [a calificat](#) înlăturarea avocaților în acel caz drept abuz, menționând că a mai fost sesizată privind astfel de situații și a solicitat Procuraturii Generale să ia toate măsurile pentru a preveni asemenea abuzuri pe viitor, pe care le consideră făcute în mod intenționat și cu țintă directă de protecție corporativă. La 14 iulie 2017, Procuratura Generală [a publicat un comunicat de presă](#) în care a indicat că avocații au tergiversat intenționat anumite acțiuni procesuale și că acțiunile acestora contravin prevederilor Legii cu privire la avocatură și sunt în detrimentul intereselor clientului lor. În replică, avocatul dlui Chirtoacă a scris pe o [rețea de socializare](#) că procurorii nu au respectat termenele legale de citare, că avocații au fost excluși din dosar pentru că cer respectarea legii și semnalizează abuzurile, iar procurorilor nu le convine acest fapt.

În dosarele Platon și Chirtoacă menționate mai sus nu au existat circumstanțe pentru înlăturarea avocaților din proces, iar inculpații nu au cerut înlocuirea avocaților. Nici judecătorii, nici procurorii nu au invocat niciuna din circumstanțele prevăzute de Codul de procedură penală atunci când au cerut excluderea participării avocaților, ci, mai degrabă, acțiuni de strategii ale avocaților pe caz. Strategia de apărare este decisă de avocat și client și face parte din dreptul la apărare și din dreptul la un proces echitabil, iar judecătorii și procurorii nu au niciun drept să intervină, decât dacă norme exprese ale legislației le permit acest lucru.

DREPTURILE OMULUI

REAȚIILE CONTRADICTORII ALE „SISTEMULUI” LA CAZUL BRĂGUȚĂ

La 4 septembrie 2017, Inspekția Judiciară a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) s-a autosesizat din mass-media referitor la decesul lui Andrei BRĂGUȚĂ (decedat în Penitenciarul nr. 16 în august 2017. Pentru mai multe detalii a se vedea [Buletinul informativ al CRJM nr. 15](#)). Ulterior, Procurorul General a sesizat CSM și a solicitat atragerea la răspunderea disciplinară a judecătorului Iurie OBADĂ pentru faptele comise la adoptarea încheierii de aplicare a măsurii preventive sub formă de arest în acest caz. La 24 decembrie 2017, Colegiul Disciplinar al CSM a examinat ambele sesizări și a decis [încetarea procedurii disciplinare](#) împotriva judecătorului Obadă din motiv că nu a fost comisă o abatere disciplinară.

Colegiul Disciplinar a considerat că judecătorului nu-i poate fi imputată „incompetența”, atât timp cât ea nu a fost demonstrată printr-o evaluare profesională din partea Colegiului de Evaluare a Performanțelor. Colegiul Disciplinar mai indică faptul că judecătorul are o experiență profesională în domeniu, iar încheierea de aplicare a arestului preventiv nu a fost contestată. Mai mult, conform Colegiului, nimeni în afara instanțelor judecătorești, în ordinea și procedura stabilită de atac, nu este în drept să se implice în examinarea cauzelor sau să se expună asupra legalității și temeiniciei hotărârilor emise. Nici un membru al Colegiului nu a formulat opinie separată, iar din textul hotărârii nu este clar dacă aceasta a fost adoptată în unanimitate sau nu.

Inspekția Judiciară și Procurorul General au contestat la CSM decizia Colegiului Disciplinar. În final, [Plenul CSM a admis contestațiile depuse](#) și la 16 ianuarie 2018 a adoptat o nouă hotărâre, prin care a constatat abaterea disciplinară și a aplicat sancțiunea disciplinară – eliberarea din funcție. Judecătorul Obadă [a contestat la Curtea Supremă de Justiție](#) (CSJ) hotărârea adoptată de CSM.

La 4 decembrie 2017, Președintele CSJ a publicat pe pagina web a instanței o [pledoarie pentru conștientizarea respectării obligațiilor pozitive care decurg din Convenție](#). Pledoaria se referă, printre altele, la sarcina probației, obligația asigurării unei îngrijiri medicale speciale și a unui tratament adecvat pentru deținuții care suferă de boli mintale și respectarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

La 5 decembrie 2017, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) a dat publicității [Raportul special privind rezultatele investigației](#)

[cazului de deces](#) a dlui Brăguță. Pentru elaborarea investigației, Ombudsmanul a creat un grup de lucru, care, în perioada septembrie-octombrie 2017, a efectuat 23 de vizite de documentare (inclusiv repetate) la 16 instituții publice relevante cazului examinat. Documentul conține o serie de constatări și recomandări, printre care: lipsa în sistemul medical a unui registru electronic unic al persoanelor cu maladii psihice; lipsa colaborării intersectoriale sau interministeriale sau existența unei colaborări defectuoase; prezența unor atitudini discriminatorii față de această categorie de persoane la nivel de instituții de stat; lipsa unor raportări din sistemul medical despre existența leziunilor corporale.

La 21 decembrie 2017, au fost publicate [Observațiile finale ale celei de-a treia evaluări periodice](#) a Republicii Moldova la Comitetul ONU împotriva torturii. Comitetul s-a arătat îngrijorat că, în ciuda faptului că există un [Regulament cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant](#), niciunul dintre numeroșii ofițeri care l-au văzut pe Brăguță cu leziuni vizibile timp de 10 zile nu au raportat cazul Secției Combatere Tortură a Procuraturii Generale. Comitetul ONU a recomandat asigurarea că alegerile în legătură cu decesul lui Brăguță să fie investigate eficient și imparțial, și că infractorii sunt urmăriți penal.

Tot la 21 decembrie 2017, procurorul Ivan FILIMON, care a instrumentat dosarul pornit pe numele lui Brăguță și a cerut eliberarea mandatului de arest pe numele acestuia, a fost eliberat din funcție prin [decizia Colegiului de disciplină și etică a procurorilor. Președintele Colegiului a precizat](#) că procurorul Filimon se face responsabil de încălcarea mai multor norme ale Codului de etică și a unor prevederi ale Codului de Procedură Penală. Concluziile sunt bazate pe o anchetă internă desfășurată de Procuratura Generală. Procurorul Filimon [a contestat la Consiliul Superior al Procurorilor \(CSP\) eliberarea sa din funcție](#). La 19 ianuarie 2018, [CSP a respins contestația procurorului](#), lăsând în vigoare hotărârea Colegiului disciplinar. CSP a motivat că procurorul nu a întreprins măsuri pentru a stabili cauza comportamentului neadecvat, prin consultarea medicilor sau a documentelor medicale întocmite în urma vizitelor lucrătorilor medicali la persoana reținută, iar la solicitarea arestului procurorul nu a ținut cont de gravitatea și gradul prejudiciabil al faptei, personalitatea și caracterizarea învinutului, starea sănătății sale.

În perioada octombrie – decembrie 2017, Procuratura Generală a publicat mai multe comunicate de presă despre investigațiile

în cazul decesului lui Andrei BRAGUȚĂ. Astfel, în [octombrie 2017](#), Procuratura anunța că a fost finalizată urmărirea penală iar cauzele în privința a trei inspectori ai izolatorului de detenție provizorie din Chișinău și patru deținuți care s-au aflat în aceeași celulă cu decedatul au fost trimise în judecată. [Ulterior, procurorii anunțau finalizarea urmăririi penale](#) în privința altor 13 polițiști ai izolatorului și inițierea altor două cauze penale

distincte pentru exces de putere și încălcare din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale.

Până la 31 ianuarie 2018, Comisia pentru etică și disciplină a Uniunii Avocaților încă nu a examinat sesizarea privind acțiunile avocatului Vladislav NEVREANSCHI, care a participat la emiterea încheierii de arestare a lui Brăguță.

PROVOCĂRILE REFORMEI SISTEMULUI DE PROTECȚIE A DATELOR CU CARACTER PERSONAL

În octombrie 2017, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP) a elaborat și expus pentru consultări publice proiectele de [lege cu privire la activitatea CNPDCP](#) și [legislația conexă](#) care prevede reformarea mecanismului de protecție a datelor cu caracter personal. Scopul proiectului, potrivit autorilor, este consolidarea capacităților instituționale și funcționale ale CNPDCP. Potrivit autorilor inițiativei, noua lege este necesară, printre altele, pentru transpunerea noului [Regulament 2016/679 a Uniunii Europene privind Protecția Datelor cu Caracter Personal](#) (GDPR), care urmează să intre în vigoare în luna mai 2018 pentru toate țările membre ale UE. Legislația conexă anexată la proiect transpune *de facto* într-o nouă versiune [Legea cu privire la protecția datelor cu caracter personal](#), în vigoare din 2013.

Reforma CNPDCP este una ambițioasă. Deși necesară, aceasta trezește mai multe îngrijorări deoarece conferă CNPDCP, autoritate responsabilă de asigurarea protecției datelor cu caracter personal, competențe foarte largi, fără asigurarea unei contrabalante de control a activității acesteia (*checks and balances*). Contrar [prevederilor noului Regulament UE 2016/679](#), care nu prevede obligativitatea înregistrării companiilor în calitate de operator al datelor cu caracter personal în schimbul implementării de către aceștia a mijloacelor tehnice și organizaționale necesare pentru protecția datelor, CNPDCP își menține această atribuție în noua lege și poate aplica sancțiuni pentru neconformare. În același timp, oportunitatea amendamentelor ce țin de unele atribuții ale CNPDCP este cel puțin discutabilă. Proiectul de lege mai prevede posibilitatea CNPDCP de a interveni în activitatea autorităților publice și agenților economici pentru a investiga modul în care se conformează cu protecția datelor cu caracter personal fără necesitatea unui temei legal și în absența unui control judiciar cu privire la legalitatea măsurilor de investigație (de exemplu, în cazul unei perchezitii la sediul unei companii).

Proiectele includ și alte modificări care depășesc obiectivul stabilit de către autori în nota

informativă. Acestea se referă la modificarea competențelor unor autorităților judiciare (Curtea Supremă de Justiție (CSJ) și Consiliul Superior al Magistraturii (CSM)) în partea ce ține de obligația acestora de a asigura anonimizarea/depersonalizarea hotărârilor judecătorești. În cazul aprobării acestora, CSM și CSJ ar fi obligate să înceteze publicarea hotărârilor judecătorești personalizate pe paginile sale oficiale și ar avea obligația imediată să depersonalizeze întreaga bază de date a hotărârilor judecătorești disponibile în prezent fără restricții publicului pe paginile web ale instanțelor de judecată și a CSJ. Toate aceste modificări necesită o atenție și analiză minuțioasă.

În luna octombrie 2017, inițiativele CNPDCP au fost [avizate negativ](#) de către CSM pentru lipsa competenței CNPDCP de a formula inițiative legislative. În aceeași perioadă, proiectul legii a fost avizat de un expert al Consiliului Europei care a formulat un șir de recomandări de îmbunătățire a proiectului. Expertul a remarcat, printre altele, că unele definiții utilizate în proiect nu corespund cu Aquis-ul comunitar, și a recomandat excluderea din lege a excepției cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal în cadrul activităților de spionaj și contrainformații contraspionaj, precum și îmbunătățirea mecanismului propus de primire și soluționare a reclamațiilor prevăzute în proiect, procedură deficientă în versiunea actuală.

La 25 octombrie 2017, CRJM [a expediat în adresa CNPDCP mai multe recomandări](#), subliniind riscurile proiectelor pentru

transparența sistemului judiciar. CRJM a chemat reprezentanții CNPDCP, printre altele, să asigure în activitatea sa și în inițiativele lansate un echilibru just între protecția datelor cu caracter personal și accesul la informații de interes public. De asemenea, s-a recomandat consultarea proiectelor de lege cu privire la reforma în domeniul protecției datelor cu caracter personal cu reprezentanții autorităților publice, sistemului judiciar și organizațiilor societății civile și cu reprezentanții mass-media până la demararea procedurilor de înregistrare a proiectului de lege la Parlament.

REFORMA PROPUȘĂ A
CNPDCP CONFERĂ
ACESTUIA COMPETENȚE
FOARTE LARGI, FĂRĂ
ASIGURAREA UNEI
CONTRABALANȚE
ÎMPOTRIVA
EVENTUALELOR
ABUZURI. PROIECTELE
DE LEGI NECESITĂ
ÎMBUNĂTĂȚIRI
SUBSTANȚIALE.

NOUL PROIECT DE LEGE PRIVIND REGIMUL MIJLOACELOR VIDEO INCLUDE PREVEDERI ÎNGRIJORĂTOARE

La 27 noiembrie 2017, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDPC) a inițiat [consultări publice](#) pe marginea proiectului de lege privind regimul mijloacelor video (prima redacție). Scopul proiectului este crearea unui regim al utilizării mijloacelor video în vederea asigurării dreptului la viață privată și protecția datelor cu caracter personal. Urmare consultărilor publice, la 5 februarie 2018, CNPDPC a publicat o [nouă redacție a proiectului de lege pe pagina sa web](#), cu unele îmbunătățiri (a doua redacție), fără însă a publica tabelul divergențelor. La 20 februarie 2018, proiectul de lege încă nu era transmis spre aprobare Guvernului.

În a doua redacție, proiectul a fost îmbunătățit substanțial cu privire la termenele de stocare a datelor, reducându-le de la 6 luni sau 1 an la 30 de zile. În prima redacție, proiectul prevedea termenul maxim de 6 luni pentru toate categoriile de înregistrări video, cu condiția că păstrarea acestor date este strict necesară pentru realizarea unui interes legitim. Proiectul mai prevedea și termenul de 1 an de zile pentru înregistrările efectuate în spațiile de risc sporit. Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a expus, în cauza [Digital Rights Ireland](#), asupra termenului de 6 luni pentru stocarea datelor ca fiind unul nejustificat și nenesar. Ultima versiune proiectului nu mai prevede termenele de 6 luni și 1 an, termenul general de stocare fiind de 30 de zile, care poate fi extins în excepțiile prevăzute de lege.

Proiectul de lege prezintă în continuare câteva îngrijorări importante, în special privind modul de reglementare a utilizării mijloacelor video în context jurnalistic, monitorizarea video la locul de muncă și utilizarea dronelor.

Proiectul de lege prevede că prelucrarea datelor prin intermediul mijloacelor video în context jurnalistic se

realizează cu consimțământul subiectului de date cu caracter personal, fără a face vreo delimitare între spațiul public și cel privat. O asemenea prevedere generală poate afecta semnificativ activitatea jurnaliștilor, care se bazează, în mare măsură, pe captarea imaginilor prin utilizarea mijloacelor video, iar condiționarea prin consimțământ al acestei activități ar putea crea impedimente în calea accesului la informații.

Proiectul instituie și un regim de monitorizare video la locul de muncă. În redacția actuală, normele privind monitorizarea la locul de muncă s-au îmbunătățit față de prima redacție, specificând că monitorizarea video se aplică cu consimțământul angajaților și cu notificarea CNPDPC. Totuși, proiectul de lege încă lasă impresia că monitorizarea video la locul de muncă este regula și nu excepția. Conform deciziei CtEDO în cauza [Kopke c. Germaniei](#), monitorizarea video la locul de muncă nu este interzisă, doar că trebuie să existe un echilibru între interesele sau proprietatea angajatorului și dreptul la viață privată a salariatului. De asemenea, trebuie să existe o bănuială rezonabilă despre existența unei abateri sau comiterea unei fapte infracționale pentru monitorizarea video a persoanei.

O altă prevedere problematică se referă la instituirea unui regim juridic de utilizare a dronelor. Proiectul prevede regula generală care interzice utilizarea dronelor în localități. Acest lucru ar putea îngreuna accesul la informații, mai ales în contextul jurnalismului de investigație. Utilizarea dronelor nu își găsește încă vreo reglementare în spațiul european și nu este clar cum folosirea acestor dispozitive ar afecta viața privată și datele cu caracter personal. În acest context, reglementarea utilizării dronelor în Republica Moldova deocamdată este prematură.

PROIECTUL DE
LEGE PREZINTĂ
ÎNGRIJORĂRI CU
PRIVIRE LA UTILIZAREA
MIJLOACELOR VIDEO ÎN
CONTEXT JURNALISTIC,
MONITORIZAREA VIDEO
LA LOCUL DE MUNCĂ ȘI
UTILIZAREA DRONELOR

SOCIETATEA CIVILĂ

PARTICIPAREA EFECTIVĂ A SOCIETĂȚII CIVILE LA LUAREA DECIZIILOR POATE AVEA LOC DOAR DACĂ EXISTĂ UN MEDIU FAVORABIL PENTRU OSC-URI

La 7 decembrie 2017, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) și Centrul European pentru Drept Necomercial (ECNL) din Budapesta, Ungaria au organizat masa rotundă „[Transparența și participarea organizațiilor](#)

[societății civile \(OSC\) în procesul de luare a deciziilor: Standarde europene și practici din Republica Moldova](#)”. În cadrul evenimentului au fost prezentate [Linii directoare privind participarea civică la procesul de luare a deciziilor](#)

[politice](#) adoptate recent de Consiliul Europei (27 septembrie 2017), inclusiv exemple de bune practici din cadrul diferitelor state membre ale Consiliului Europei care demonstrează beneficiile și mecanismele de implicare ale OSC-urilor. Potrivit Liniilor directoare, participarea efectivă poate avea loc atunci când există un mediu favorabil societății civile, bazat pe aplicarea efectivă a libertății de asociere, libertății de întrunire, libertății de exprimare și libertății de informare.

Experții au menționat mai multe propuneri de modificare a cadrului legislativ care ar îmbunătăți transparența în procesul decizional în Republica Moldova, cum ar fi reglementarea

regulilor de consultări publice în Regulamentul Parlamentului și reglementarea procedurii de adoptare a actelor normative în regim de urgență. A fost propusă introducerea a două remedii pentru nerespectarea legislației privind transparența decizională, și anume restituirea de către Guvern a proiectului actului normativ către instituția care nu a respectat procedura de consultări și dreptul de a contesta actul normativ adoptat cu încălcarea regulilor de transparență în procedura contenciosului administrativ. O altă tendință care ar putea fi preluată de Republica Moldova este crearea unor platforme guvernamentale în care cetățenii pot să promoveze pe agenda autorităților subiecte de interes public.

PROIECTUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A SOCIETĂȚII CIVILE 2018 – 2020 A FOST ÎNREGISTRAT ÎN PARLAMENT

La 22 decembrie 2017, noua strategie privind dezvoltarea societății civile [a fost înregistrată în Parlament](#) de către un grup de deputați. Prioritățile noului document strategic continuă eforturile demarate în cadrul realizării strategiilor precedente de dezvoltare a societății civile, fiind reflectate organic cele trei direcții de dezvoltare: participarea societății civile în procesul decizional, durabilitatea financiară a sectorului, precum și dezvoltarea spiritului civic activ și a voluntariatului. Inițial, Strategia a fost proiectată pentru a fi implementată începând cu anul 2017, însă din cauza târâgării procesului de elaborare a strategiei de către Parlament, termenele de implementare indicate în planul de acțiuni a fost modificat pentru anii 2018 – 2020.

Proiectul noii strategii a fost elaborat de către un grup de lucru intersectorial (divizat în trei subgrupuri de lucru conform obiectivelor generale ale Strategiei) cu sprijinul și implicarea

organizațiilor societății civile, partenerilor de dezvoltare, Guvernului și Parlamentului. În această parte, procesul de elaborare a documentului a constituit un exemplu de bună practică de implicare a societății civile în procesul decizional. Conținutul documentului reflectă, în mare parte, recomandările formulate în cadrul grupului de lucru de către reprezentanții societății civile. Cu toate acestea, suportul bugetar pentru mai multe acțiuni lipsește, fiind prognozat în limitele surselor disponibile. Acest lucru poate constitui un risc pentru implementarea acțiunilor prognozate care necesită acoperire financiară. Nivelul scăzut de implementare cauzat de lipsa resurselor financiare alocate pentru implementarea acțiunilor a fost semnalat și anterior în [cadrul raportului de evaluare a Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru anii 2012 – 2015](#). Noua strategie urmează a fi votată la începutul sesiunii Parlamentare din primăvara anului 2018.

ACȚIUNILE DE DENIGRARE ȘI SABOTARE A ACTIVITĂȚII SECTORULUI NEGUVERNAMENTAL CONTINUĂ (4)

În buletinele informative precedente, am scris despre acțiunile și retorica negativă din partea unor reprezentanți ai autorităților statului și a unor persoane afiliate puterii în ceea ce privește activitatea organizațiilor societății civile. În octombrie – decembrie 2017, au existat mai multe acțiuni care pot fi calificate drept atacuri asupra organizațiilor societății civile.

La 25 octombrie 2017, în cadrul celei de-a [9-a Conferințe Anuale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic](#), Marian LUPU, președintele fracțiunii Partidului Democrat (PDM) din Parlament, [a subliniat](#) că societatea civilă trebuie să rămână în afara politicii. Afirmările dlui Lupu au fost combătute de experți europeni care au vorbit despre importanța organizațiilor neguvernamentale (ONG) în

democratizarea unei societăți. Jeff LOVITT, unul din experții prezenți la dezbateri, a susținut că este corect ca ONG-urile să nu facă partizanat politic, subliniind însă că în statele dictatoriale „[societatea civilă lucrează și cu opoziția politică, ei cooperează și fac acțiuni și planuri pentru democratizarea societății](#)”. Afirmarea dlui Lupu contrazice acțiunile partidului din care face parte. La 2 octombrie 2017, reprezentanții PDM [au anunțat lansarea Fundației pentru o Democratie Modernă](#) care, potrivit acestora, va avea rolul „de a promova valori europene și social-democrate de care societatea are nevoie”. Este greu de înțeles de ce reprezentanții PDM se pronunță pentru neimplicarea ONG-urilor în politică, dar în același timp creează fundații, fiind concomitent membri ai partidului de guvernare care fac politică în fiecare zi.

Altă acțiune de denigrare a imaginii societății civile s-a produs prin publicarea, la 12 decembrie 2017, a [celui de-al doilea sondaj](#) realizat de compania sociologică IMAS la comanda Partidul Democrat. Sondajul conținea întrebări privind societatea civilă formulate tendențios. De exemplu, întrebarea „*Unele ONG-uri, cu susținerea PCRM, Platforma DA și Partidul Nostru, au venit cu inițiativa de a organiza un referendum pentru anularea votului mixt? Ce părere aveți despre aceasta?*” este distorsionată premeditat pentru a induce spre răspunsuri de neacceptare prin sintagma „cu susținerea PCRM, Platforma DA și Partidul Nostru”, care motivează respondenții care nu agreează aceste formațiuni politice să ofere răspunsuri negative. Mai mult, această întrebare distorsionează realitatea, deoarece decizia ONG-urilor de a organiza referendumul nu a fost determinată de susținerea partidelor politice. De asemenea, întrebarea „Cît de multă sau puțină încredere aveți în societatea civilă din Republica Moldova?” a fost plasată după întrebările cu privire la inițiativa ONG-urilor de a organiza un referendum, care pun accent pe sursa costurilor pentru referendum, la care atitudinea negativă a respondenților este previzibilă.

La 18 decembrie 2017, 45 de ONG-uri au emis o [declarație comună](#) care condamnă acțiunile manipulative ale IMAS și ale Partidului Democrat, menționând că acestea reprezintă un atac împotriva OSC-urilor. Cu două zile înainte de publicarea declarației, IMAS a publicat un [comunicat de presă](#) în care menționa despre „acțiuni de gherilă, bazate pe șantaj și amenințare cu mesaje de poștă, denigrând activitatea [imas]”. IMAS a descris criticile societății civile ca o încercare de a impune cenzura și a amenințat că va efectua un studiu calitativ național privind percepția cetățenilor față de societatea civilă din Moldova. Comunicatul IMAS a fost văzut de ONG-uri ca o acțiune menită să împiedice publicarea declarației comune, textul căreia la acel moment era consultat între ONG-uri.

Pentru ministrul Justiției în acea perioadă, Vladimir CEBOTARI, se pare că opinia ONG-urilor nu este importantă, deoarece acestea nu ar reprezenta o parte semnificativă din populație. În timpul [dezbaterilor din 18 decembrie 2017](#) privind proiectul de lege privind decriminalizarea infracțiunilor economice promovată de Ministerul Justiției și [criticat de mai multe ONG-uri independente](#), dl Cebotari, ministrul Justiției la acel moment, [a întrebat reprezentanții ONG-urilor prezente la dezbateri](#) pe

cine acestea reprezintă, aducând ca exemplu reprezentanți din sectorul privat care reprezintă „sute de angajați”. Remarca ministrului Justiției sugerează că ONG-urile care nu reprezintă un anumit grup de oameni, nu sunt reprezentative și, respectiv, implicarea acestora în politicile publice nu este atât de importantă, spre deosebire de companiile sau asociațiile de business care au susținut proiectul. O asemenea abordare sugerează excluderea sau limitarea ONG-urilor care activează în interes public din procese importante de politici publice, lucru contrar regulilor unei democrații și societăți deschise.

Mass-media afiliată politic partidului de guvernare utilizează des și neîntemeiat sintagma de „ONG-uri afiliate politic”, cu scopul denigrării societății civile. În decembrie 2017, Centrul de Investigații Jurnalistice (CIJ) a publicat o [investigație privind donatorii partidelor în 2016](#), în care s-a menționat că mai mulți membri ai ONG-urilor au făcut donații către partide politice, printre care și membrii Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) și ai Institutului de Politici și Reforme Europene (IPRE). Ulterior, cel puțin 8 portaluri media ([Moldova24.md](#), [Hotnews.md](#), [Democracy.md](#), [24h.md](#), [Evenimentul.md](#), [Stiridinmoldova.com](#), [Publika.md](#), [Timpul.md](#)) au publicat în aceeași zi articole aproape identice, conform cărora ONG-urile finanțează partidele de opoziție. Articolele au susținut că ONG-urile au făcut donații către partidele de opoziție, deși investigația CIJ a arătat că donațiile au fost făcute de unii membri ai ONG-urilor, și nu de către ONG-uri. Aceste publicații au trecut cu vederea investigațiile CIJ privind problemele în finanțarea Partidului Democrat. În articole se concluzionează că ONG-urile sunt afiliate politic și au făcut trimitere la rezultatele sondajului IMAS publicat în decembrie 2017.

Menționăm, că potrivit art. 26 al [Legii privind partidele politice](#) și celor mai bune practici internaționale, orice persoană fizică, inclusiv membrii ONG-urilor, are dreptul să facă donații partidelor politice din veniturile sale după ce a achitat impozitele către stat. Mai mult, susținerea financiară transparentă a unui partid politic este un element indispensabil al democrației și contribuie la responsabilizarea partidelor. În același timp, finanțarea partidelor de către persoane din mediul asociativ nu înseamnă susținerea acelui partid de către întreaga organizație. Este mult mai periculos într-un stat susținerea și promovarea ascunsă a intereselor de partid, decât susținerea financiară transparentă a partidelor de către persoane individuale.

PE SCURT

Intenții noi pentru reglementarea activității societății civile - după ce, în luna septembrie 2017, autoritățile [au renunțat la inițiativa problematică de limitare](#)

[a finanțării externe a ONG-urilor](#), în cadrul unui briefing de presă, prim-ministrul Pavel FILIP a anunțat [intenția creării](#) unui fond de stat pentru finanțarea ONG-urilor care se vor ocupa de

monitorizarea politicilor publice. Inițiativa prezentată prevede ca instituțiile statului să aibă un buget aparte pentru relația cu societatea civilă, la care să apeleze, în special, pentru expertizarea proiectelor de politici publice. Inițiativa prim-ministrului ar face parte dintr-o serie mai largă de modificări ale căror scop este facilitarea activității organizațiilor societății civile. Printre acestea se numără și [un nou proiect de lege](#) (nr. 362 din 27 noiembrie 2017) care prevede micșorarea termenului de înregistrare al organizațiilor necomerciale până la 15 zile și modificarea organului de stat abilitat cu atribuția de înregistrare a organizațiilor necomerciale stabilit în Parlament.

Lecții publice despre supremația legii și provocările justiției în Republica Moldova, la Bălți și Cahul - la 18 octombrie 2017, în cadrul [Universității „Alec Russo” din Bălți](#) și la 1 noiembrie 2017, în cadrul [Universității Bogdan Petriceicu Hașdeu din Cahul](#), CRJM a desfășurat două lecții publice privind democrația și statul de drept. Vorbitoarii au explicat tinerilor ce reprezintă democrația, care este rolul ei într-un stat de drept, de ce este importantă existența unei justiții independente și echitabile într-un stat democratic și care sunt provocările justiției în Republica Moldova. Lecțiile publice fac parte dintr-o serie de activități menite să instruiască studenții și tinerii profesioniști în domeniul justiției și să fortifice spiritul civic al noilor generații, desfășurate de CRJM în parteneriat cu [Expert-Forum România](#), în cadrul proiectului „Consolidarea societății civile din Moldova pentru a cere justiție”, implementat cu suportul financiar al Departamentului de Stat al SUA/Biroul Internațional pentru Justiție Penală și Aplicarea Legii al Ambasadei SUA în Republica Moldova.

Proiecții de filme olandeze în domeniul justiției și drepturilor omului la Chișinău, Edineț și Anenii Noi – în perioada 27 septembrie - 1 noiembrie 2017, CRJM, în colaborare cu [Expert-Forum România](#), au proiectat prima parte din seria de scurtmetraje bazate pe interviuri cu 12 judecători olandezi – ‘Kijken in de ziel’ (traducere „Privind în suflet”). Filmele aduc în discuție problemele etice cu care se confruntă judecătorii în activitatea lor. Prima proiecție s-a desfășurat la Chișinău pentru un grup mixt de judecători, avocați și procurori. Alte două proiecții au avut loc la Edineț, pe 31 octombrie 2017, și Anenii Noi, pe 1 noiembrie 2017, pentru personalul instanțelor judecătorești respective. Filmele au fost urmate de dezbateri privind dilemele etice cu care se confruntă judecătorii în activitatea lor zi de zi versus propriile standarde și valori pe care le au judecătorii, ca persoane individuale. Proiecțiile de filme fac parte din cadrul proiectului „Dileme etice în sistemul judiciar al Republicii Moldova” implementat de CRJM, în parteneriat cu Expert-Forum România și sprijinit financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos.

Campania de informare despre reforma hărții judecătorești - în perioada februarie – octombrie 2017,

[Consiliul Superior al Magistraturii a organizat o campanie de informare](#) pentru judecători și publicul larg despre implementarea optimizării hărții judecătorești și alte aspecte relevante ale implementării Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției. Evenimentele au avut loc în 15 raioane, în orașele în care își au sediile centrale instanțele judecătorești.

Parteneriatul Estic - la 25-27 octombrie 2017, la Tallinn, Estonia, a avut loc [Conferința anuală a Societății Civile din Parteneriatul Estic](#). La conferință au participat peste 300 de reprezentanți ai organizațiilor societății civile din cele 7 țări ale Parteneriatul Estic și din Uniunea Europeană, inclusiv circa 25 de persoane din Republica Moldova. La eveniment au participat și reprezentanți ai autorităților publice din cele 7 țări, cu care a fost discutată situația societății civile din fiecare țară. La Conferință [a fost adoptată o declarație](#) adresată șefilor de State care au participat la [Summitul Parteneriatului Estic din 24 noiembrie 2017](#), cu stabilirea măsurilor concrete care urmează a fi realizate. În cadrul Conferinței, dl [Petru MACOVEI](#) a fost ales noul coordonator al [Platformei naționale a societății civile din Republica Moldova a Parteneriatului Estic](#).

Reorganizarea hărții judecătorești discutată în Parlament - la 15 noiembrie 2017, Comisia juridică, numiri și imunități [a organizat audieri](#) privind executarea [Legii nr. 76 din 21 aprilie 2016](#) cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești. La eveniment au participat deputații și reprezentanții Consiliului Superior al Magistraturii (CSM). Pe pagina web a Parlamentului lipsește vreo informație despre conținutul dezbaterilor. În același timp, în [comunicatul de presă al CSM](#) se menționează mai multe impedimente și/sau lacune cu privire la reformă, prezentate din perspectiva CSM. Acestea includ lipsa unei infrastructuri a căilor de transport spre instanțele judecătorești; neglijarea recentelor investiții în unele instanțe judecătorești (Rezina, Ceadâr-Lunga, Basarabeasca, ș.a.); neluarea în considerare a amplasării penitenciarelor; stabilirea circumscripțiilor curților de apel; transferul Judecătoriei Chișinău sediul Centrul într-o clădire neadaptată, fără acordul CSM, ș.a. O hotărâre în acest sens a CSM nu a fost publicată până la finele lunii februarie 2018.

Legea „Big Brother” pe agenda Parlamentului - la 29 noiembrie 2017, membrii Comisiei Parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică urmau să examineze proiectul de lege nr. 161 (așa numitul „proiect Big Brother”). [Subiectul însă a fost scos de pe ordinea de zi a Comisiei](#), iar președintele Comisiei, deputatul Roman BOȚAN, a comunicat că proiectul va reveni în vizorul comisiei în decursul unei săptămâni sau două. Proiectul a fost inclus [pe ordinea de zi](#) a ședinței din 20 decembrie 2017 a Comisiei și a fost aprobat de Comisie pentru a fi transmis Plenului Parlamentului. La ședință, reprezentantul Ministerului Afacerilor Interne a declarat că

proiectul a fost îmbunătățit și că s-a ținut cont de recomandările Comisiei de la Veneția. În ianuarie 2018 pe site-ul Parlamentului era publicată doar [versiunea inițială a proiectului](#), fără modificările menționate la ședința din 20 decembrie 2017.

O nouă șefă-adjunct a Procuraturii Anticorupție - la 19 decembrie 2017, Consiliul Superior al Procurorilor a anunțat că procurorul Adriana BEȚIȘOR este câștigătorul concursului pentru ocuparea funcției de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție. Aceasta a obținut un punctaj total de 152,2 puncte, contracandidați fiind Vladislav BOBROV, care este și procuror în dosarul de fals în declarații pe numele fostului deputat liberal-democrat Chiril LUCINSCHI, și Dumitru ROBU, procuror în gestiunea căruia se află dosarul de trafic de influență intentat ex-primarului general al capitalei, Dorin CHIRTOACĂ. Adriana BEȚIȘOR și-a început activitatea în procuratură în anul 2011, iar începând cu anul 2015 a instrumentat mai multe dosare de rezonanță, precum cel al fostului premier Filat, acuzat și condamnat pentru trafic de influență și corupere pasivă.

Guvernul trimite trei juriști secunzi la CtEDO - la 31 mai 2017, Ministerul Justiției (MJ) [a anunțat organizarea unui concurs](#) pentru numirea a trei juriști secunzi pentru participare la lucrările Grefei Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Juriștii selectați vor fi asimilați cu Juriștii asistenți ai CtEDO, cu excepția că nu vor fi considerați drept angajați ai Consiliului Europei (CoE). La 11 iulie 2017, [MJ a selectat 4 candidați](#), iar dosarele lor au fost transmise CoE pentru selectarea finală. CoE a solicitat încă 4 candidați, pentru a avea posibilitatea unei alegeri mai variate. Astfel, MJ, la 18 august, a anunțat [o nouă rundă de selecție a candidaților](#). Ca rezultat, la 17 octombrie 2017, MJ a selectat [încă 4 candidați](#) pentru funcțiile respective. Finaliștii ambelor concursuri au trecut o probă finală organizată de CoE. La 1 decembrie 2017, MJ a recepționat de la CoE [rezultatele finale ale concursului](#). Durata inițială a contractului juriștilor delegați va fi de un an, cu posibilitatea prelungirii pe un nou termen. Ei vor fi implicați în lucrările Grefei și vor acorda asistență în cazul cererilor adresate împotriva țării noastre.

O nouă strategie a sectorului justiției - la 17 noiembrie 2017, Ministerul Justiției (MJ) în cadrul [unei ședințe a făcut publică o schiță](#) a următoarei **Strategii de Dezvoltare a Sectorului Justiției (SDSJ)**. MJ propune ca următoarea strategie să reprezinte o continuitate a lucrurilor făcute în cadrul [Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției 2011-2016](#) (prelungită pentru 2017), care a fost focusată, în mare parte, pe aprobarea cadrului legislativ, iar noua strategie să reprezinte preponderent acțiuni de implementare a legislației existente. La 30 noiembrie 2017, CRJM a expediat [o opinie juridică](#) în adresa MJ, care include propuneri cu privire la viitoarea strategie. CRJM propune ca viitoarea strategie să aibă următoarele direcții strategice, determinate de provocările cu care se confruntă sistemul de justiție în prezent: 1. Accesul la Justiție și calitatea actului de justiție, 2. Consolidarea autoadministrării, independenței, responsabilității și transparenței profesiilor juridice și 3. Sporirea eficienței justiției. CRJM consideră că structurarea noii strategii în funcție de problemele sectorului ar putea asigura un mai bun impact al acesteia, decât structura bazată pe instituții. Aceasta va reduce din deficiențele identificate la implementarea Strategiei precedente, cum ar fi, de exemplu, rezistența instituțională la schimbări.

Acest buletin este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Ilie CHIRTOACĂ
Daniel GOINIC
Olga BURUCENCO
Aurelia CELAC
Natalia ȘEREMET
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

- Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
- +37322843601
- +37322843602
- contact@crjm.org
- www.crjm.org
- CRJM.org
- CRJMDolova
- CRJM

